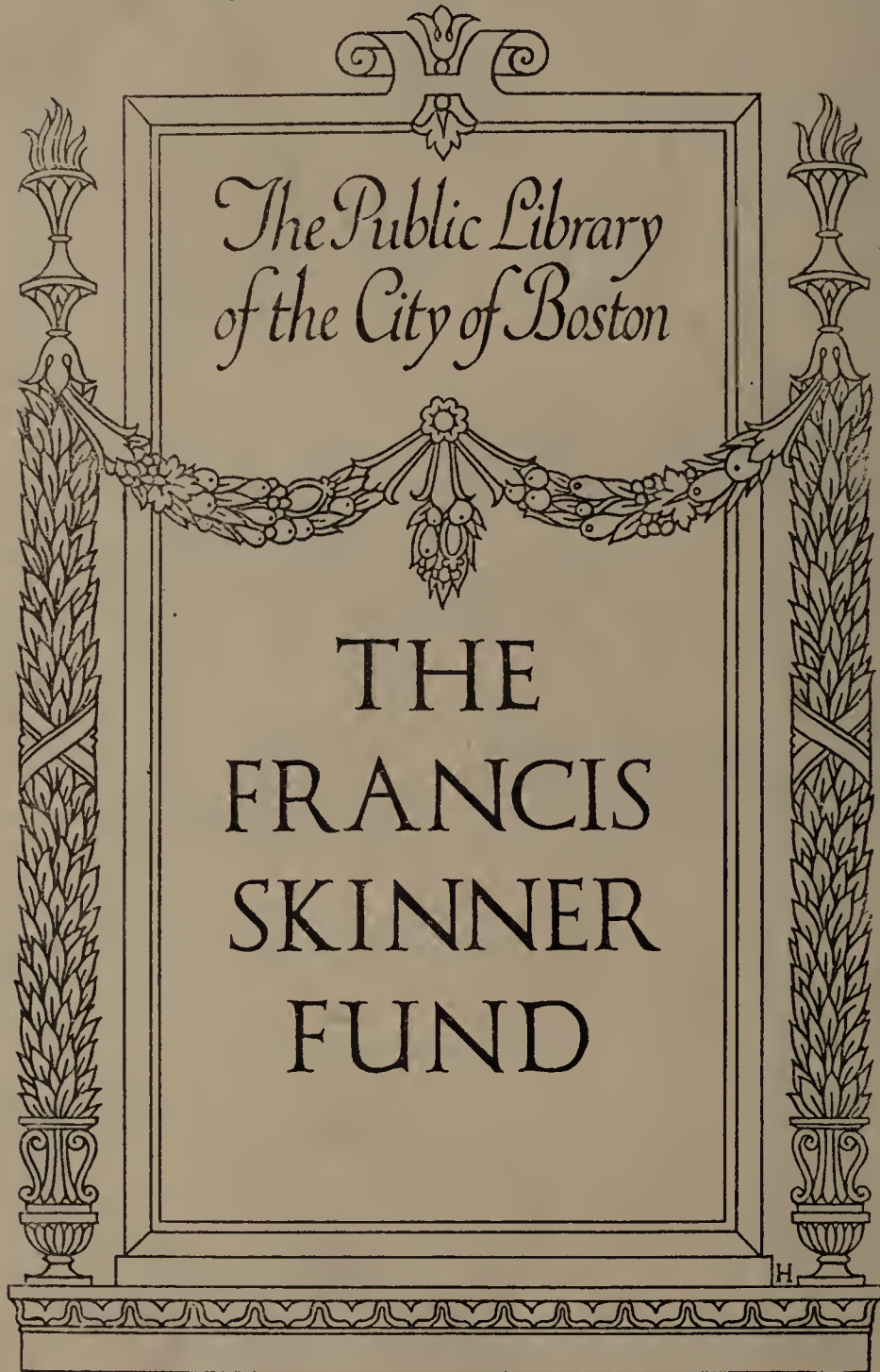


2 stars
No. Q. 405. 45



mu-
100-

Hain Nacht 190

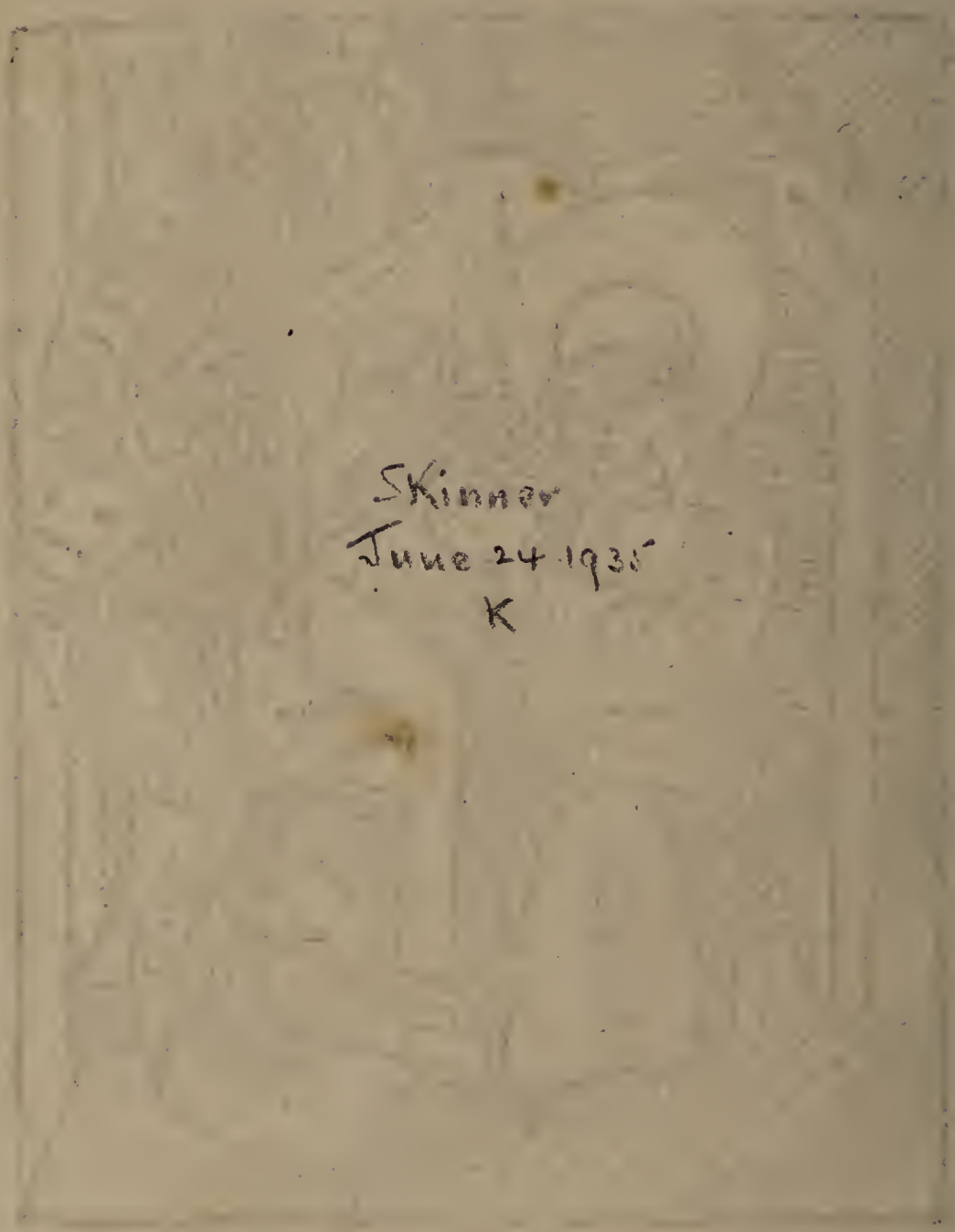
Acumabula
Lapide

Resolutorium dubioꝝ cir

ca celebrationem missarum occurrentium. per venerabilem patrem dominum Johannem de lapide doctorem Theologum parisiensem. ordinis Cartusienſis. ex sacrorum canonum probatorumq; doctorum ſententijs diligenter collectum.



THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF GEOLOGY
FIELD NOTES
1935



Skinner
June 24 1935
K

Subsequentis operis in quo

dubia circa missarū celebrationē occurrentia ptractant̄ distinc-
tio. cum summario in singulis ptibus cōtentoz̄ expositione.

¶ Totus sequens tractatus in decem capitula ptitur.

Dubiū i. Premittit intentionem collectoris cum materia
tractandorumq̄ numero. distinctione et ordine.

ii Ministrum siue psonam ad celebrandū idoneam.

iii Locum celebrandi conuenientem

iiii Est de Tempus cōgruum in quo celebrari debet

v dubijs Materialia exteriora que ad ornatum vel con-
occur // gruentiam celebrationis requiruntur.

vi renti 9 Ceremonias consuetas et obseruandas in missa
b^o cir et circa eam. tam in agendis q̄ in dicendis.

vii ca. Materiā ad cōsecrandum aptā. panē scz et vinū.

viii Cōsecrationis istius sacramēti debitam formā.

ix De intentione ac ratione eoz̄ que in missa dicunt̄.

x De ratione et significatōe eoz̄ que in missa et circa
eā agunt̄ cū breui epilogo et cōclusiōe huius opis.

Capitulum primum habet

duos tractatus.

Primus primit̄ collectoris intentionem. materiamq̄ trac-
tandam annotat. ¶ Secundus per resolutionem dubij ex-
ponit tractandoz̄ numerum. distinctionem atq̄ ordinem.

¶ Capitulū secundum quinq̄ includit articulos.

Arti. i. Resoluit septem dubia circa ministrum celebraturū
ratione ordinis et officij sui executionis occurrētia.

Du. i. Quis sit minister ad celebrandum idoneus quantum
ad persone cōditionem.

ii De eo qui credit se in sacerdotem rite esse ordinatum. et
tamen non est sic ordinatus.

iii De eo qui post missam inceptam habet conscientiam q̄
non sit rite ordinatus.

iiii De heretico. scismatico. degradato. r̄. an scilicet tales pos-
sint cōficere hoc sacramentum et ordinate celebrare.

v De eo q̄ post missam inceptā recordat̄ vel p̄cipit se eē excō.

municatū. de quo prius nō habuit memoriā aut nesciuit.
vi De eo qui post missam inceptam habet remorsum de irregularitate.

Arti. ij. Resoluit septem dubia que incidūt circa dispositionem corporis ipsius ministri.

Du. i. De sacerdote muto vel priuato loquela.

ij De eo qui habet aliquem aliū corporis defectum

ij De sacerdote leproso.

iiij De patiente morbum caducum.

v De eo qui patitur fluxum sanguinis vel seminis.

vi De polluto pollutione nocturna.

Ar. iij. Resoluit x. dubia emergentia circa habitudinem mentis ipsius ministri celebraturi quantum ad intentionem, usum rationis, culpam et gratiam.

Du. i. An requiratur intentio ministri.

ij Quid celebraturus intendere debeat.

iiij Qualis debeat esse intentio, an scz actualis requiratur.

iiij De sacer. furioso, lunatico, vel alia ex cā vsu rōnis priuato.

v De sacerdote demoniaco.

vi De eo qui est in peccato mortali.

vij De certitudine requisita q non sit in peccato mortali.

viiij De eo qui estimat se esse in peccato mortali licet non sit.

ix De eo qui postq missam inceptit vel preparatus ē. recordatur peccati mortalis de quo non est confessus.

x De ppetrante peccatum luxurie et statim post hoc penitente ac confitente.

Arti. iiij. Resoluit septem dubia que oriuntur circa ieiuniū, sobrietatem, et somnum ministri.

Du. i. De ieiunio ad ministrum celebraturum requisito.

ij De recordante post missam se ieiunium soluisse.

iiij De eo qui transglutiuit reliquias post cōmestionē in ore relictas.

iiij De eo qui gargarisando vel os lauādo parum aque aut vini transglutiuit.

v De eo qui cibum vel potum tarda hora sumptum nondum digessit.

vi De eo qui vomitum patitur vel passus est

- vij De eo qui per totam noctem non dormiuit.
 Arti.v. Resoluit quinque dubia circa celebrationis abstinens
 tiam eiusdemque frequentiam occurrence.
 Du.i. De omnimoda celebrationis abstinence.
 ij De celebrationis frequentia.
 iij De celebratione quotidiana.
 iiij De eo qui ad celebrationem bene dispositus est et ta
 men abstinet propter sacramenti reuerentiam.
 v De celebratione vno die pluries fienda.

Capitulum tertium duos con

- tinet articulos.
 Arti.i. Resoluit quinque dubia circa locum celebrandi comu
 nem (videlicet ecclesiam) incidence.
 Du.i. Quis sit locus communis debitus et conueniens ad ce
 lebrandum.
 ij An licite possit quis extra ecclesiam celebrare.
 iij Quid agendum si in aliqua regione non inueniatur eccle
 sia consecrata.
 iiij An in mari aut fluminibus liceat celebrare.
 v An in omni loco consecrato licite possit celebrari.
 Arti.ij. Resoluit septem dubia que circa locum proprium (vi
 delicet altare) occurrere possunt.
 Arti.iiij. Resoluit sex dubia que circa locum proprium scilicet
 altare occurrere possunt.
 Du.i. An licite celebrari possit super aliquo alio quam altari.
 ij De qualitate altaris.
 iij De operimentis et ornatu altaris.
 iiij An super quolibet altari consecrato liceat celebrare.
 v De altaris portatilis et ad celebrandum apti quantitate.
 vi De omissione alicuius superpositorum.

Capitulum quartum duos

- includit articulos.
 Arti.i. Resoluit quatuor dubia occurrence circa tempus ce
 lebrandi commune scilicet diem.
 Du.i. An indifferenter in nocte et in die liceat celebrare.

- ij Anne in aliqua nocte quis licite possit celebrare.
- iiij An liceat ante initium diei celebrare.
- iiij De celebrante qui credit diē incepisse et tamen nondum
Arti.ij. Resoluit tria dubia que se offerunt circa tempus cele
brandi proprium. scilicet horam.
- Du.i. Qua hora diei celebrare liceat.
- ij A quo tempore accipiendum sit principium diei.
- iiij De non obseruante tempus celebrandi debitum.

Capitulum quintum habet tres tractatus.

- Arti.i. Resoluit quinque dubia que circa vestes et indumen
ta sacerdotalia insurgunt.
- Du.i. An celebraturus specialibus debeat indui vestibus et
indumentis.
- ij Que et quot sint huiusmodi indumenta.
- iiij De benedictione talium vestium.
- iiij De celebrante absque vestibus et indumentis benedictis.
- v De mundicia talium vestium et indumentorum ceterorum
que correquisitorum.
- Arti.ij. Resoluit quatuor dubia que circa vasa ad celebra
ndum oportuna et necessaria occurrunt.
- Du.i. An ad celebrandum specialia requirantur vasa.
- ij Que et quot sint huiusmodi vasa.
- iiij De materia talium vasorum.
- iiij De consecratione talium vasorum.
- Arti.iiij. Resoluit octo dubia circa circumstantias et alia ex
teriora ad missam occurrentia et necessaria.
- Du.i. De necessitate libri missalis
- ij De exigentia ignis siue luminis cande
le
- iiij De oportunitate ministrantis ipsi celebranti
- iiij De conditione et qualitate ministrantis
- v Quid si ministrans recedat de altari dimittendo cele
brantem solum et. postea reuertatur.
- vi Quid si postea non reuertatur
- vii Quid de sacerdote recluso vel heremita et solitario cele.
- viii Quid si quis omittat aliquid de supradictis requisitis.

Capitulum sextum tres in se

claudit articulos.

Arti. i. Resoluit decem dubia que oriuntur circa agenda et dicenda ante missam.

Du. i. An aliquid specialiter ante missam agendum sit.

ij De debita et sufficienti preparatione ad celebrandum

iiij Qualiter et in quibus celebraturus se debeat probare et examinare.

liij Quanta requiratur diligentia ad predictam examinationem.

v De certitudine sufficientis diligentie.

vi In quo consistat sufficiens conscientie purgatio

vii Quid si celebraturus non possit habere confessorum

viii De ornatu conscientie celebraturi.

ix An requiratur persolutio horarum canonicarum ante celebrationem.

x An preter supradicta sint aliqua alia ante missam dicenda vel agenda.

Arti. ii. Resoluit quatuordecim dubia circa dicenda et agenda in missa modumque dicendi atque agendi incidentia.

Du. i. Que sint in missa dicenda et agenda. et quo modo

ij An aliqd in missa dici debeat qd in missali non continetur.

iiij An verba canonis secrete dici debeant.

liij An cetera verba alta et intelligibili voce dici debeant

v An in memorijs debeat aliquorum fieri nominatio

vi An ante celebrationem possit haberi memoria aliquorum nominatum.

vii An requiratur attentio celebrantis circa dicenda et agenda.

viii An requiratur deuotio in celebrante

ix An celebrans debeat stare capite discooperto

x De quo debeat fieri ablutio post summptionem sanguinis.

xi An sacerdos a missa incepta possit desistere.

xii Quid si sacerdos missa incepta moriatur vel in infirmitatem incidat.

xliij Quid si celebranti sanguis per nares erumpere incipiat.

xliij De sacerdote omittente aliqd vel aliq de superioribus.

Arti. iii. Resoluit quatuor dubia que occurrunt circa dicendum

- da agenda. et cauenda post missam.
- Du.i. An aliq̄ specialiter sint dicēda post misse celebrationē.
- ij An aliqua sint specialiter agenda post missam.
- iiij Que sint post celebrationem cauenda.
- iiij An statim post misse celebrationem liceat comedere vel bibere.

Capitulum septimum sex cōtinet articulos.

- Arti.i. Resoluit sex dubia circa panē cōsecrandū occurrence.
- Du.i. Quis et qualis debeat esse panis consecrandus.
- ij Quid si sacerdos p̄cipiat panem non esse triticeum vel indebite fore confectum.
- iiij Quid si panis appositus p̄cipiatur esse corruptus.
- iiij Quid si panis non fuerit appositus vel ablatuſ r̄f.
- v Quid si panis sit dispositus ad corruptionem.
- vi An in aliquo casu sacerdos possit dicere missam. et non consecrare.
- Arti.ij. Resoluit hic octo dubia que incidunt circa panem consecratum in altari ante sumptionem.
- Du.i. An sacerdos panem cōsecrans teneatur sumere panē consecratum.
- ij An tali casu teneatur sp̄ totū panē consecratū sumere.
- iiij Quid agendū de p̄ticulis ab hostia cōsecrata resolutis.
- iiij Quid agendū si hostia vel p̄s hostie ceciderit in calicem de manu celebrantis.
- v Quid agendum si ceciderit hostia vel eius p̄ticula supra terram aut lapidem. aut supra aliud huiusmodi.
- vi Quid si sacerdos tangat hostiam cum naso. barba. mento. aut veste.
- vij Quid si hostia cōsecrata aliquo casu fuerit amota de altari et amissa.
- viiij Quid si corpus xp̄i appareat sub specie carnis vel pueri.
- Arti.iiij. Resoluit septem dubia circa corpus xp̄i post sumptionem occurrence.
- Du.i. Quid si in sumptione sanguinis remaneat pars hostie infundo calicis.

ij Quid si post sumptionem sanguinis xpi reperiantur particule de hostia resolute.

iiij Quid si post sumptionem sanguinis xpi reperiat sup altari hostia aliqua integra.

v Quid agendum est si celebrans statim post sumptionem corporis cristi patiatur vomitum.

vi Quid si quis post sumptionem statim emittat p secessum.

vii Quid si hostia consecrata et reseruata inueniatur putre facta aut corrupta.

viii Quid si hostia consecrata comesta fuerit a mure vel alio animali bruto.

Arti. iij. Resoluit. viij. dubia que se ingerunt circa vinum priusq̄ consecratur.

Du. i. Quod et quale debeat esse vinum consecrandum.

ij Quid si loco vini alius liquor fuerit positus in calicem.

iiij Quid si impositum fuerit vinum corruptum

v Quid si ex negligentia nihil in calicem positum fuerit.

vi Quid si vinum calici impositum sit dispositum ad corruptionem.

vii An in musto possit confici hoc sacramentum.

viii An vne integre permisceri possint vino consecrando.

ix An possit confici hoc sacramentum in nectare vel vino condito

x An possit confici in vino puro sine permixtione aque.

xi Que et qualis debeat esse aqua vino permiscenda.

xii De quantitate aque vino permiscende

xiii An sufficiat q̄ aqua vino permisceatur in dolio.

xiiii An liceat sacerdoti celebranti non consecrare vinum facta prius consecratione panis.

xv Quid si vinum dum consecrari debet deprehendatur congelatum.

Arti. v. Resoluit octo dubia circa vinum consecratum ante sumptionem incidentia.

Du. i. Quid agendum si celebrans post consecrationem precipiat aquam non fuisse vino admixtam.

ij An sacerdos celebrans teneatur semp sumere vinum consecratum siue sanguinem cristi.

iiij Quid si sacerdos aliquis non possit sumere vinum. et

sic neq; sanguinem.

liij Quid si cum sumi debet sanguis xpi. species vini sit cōgelata.

v Quid. si aranea. musca. vel aliquid tale huiusmodi casualiter ceciderit in sanguinem cristi.

vi Quid si ante sumptionem sanguinis cristi celebrans p̄cipiat venenum esse immissum.

vij Quid si sanguis in parte fuerit effusus. aut de calice stil lauerit.

viiij Quid si sanguis ex toto fuerit effusus.

Arti. v. Resoluit sex dubia que sanguinem post eius sumptionem occurrunt.

Du. i. Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis p̄cipiat aliquam guttam adherere calici.

ij Quid si huiusmodi guttam p̄cipiat adherere casule. manipulo. vel alteri huiusmodi.

iiij De ablutione digitorū facienda sup calicem post sanguinis sumptionem.

iiij De eo qui post sumptionem corporis vel sanguinis xpi vrgetur sputo vel tussi vel sceratione.

v De patiente vomitum post sanguinis xpi sumptionem vel emittente per secessum.

vi Quid si sacerdos post sumptionē sanguinis xpi deprehendat venenum aut animal venenosum fuisse in calice.

Capitulum octatum duos

comprehendit articulos.

Arti. i. Resoluit. xvi. dubia circa formam consecrationis panis emergentia.

Du. i. Que sit sufficiens debita forma cōsecrationis panis.

ij An heccōiunctio. Enim. sit de substantia forme.

iiij An sacerdos proferēs solum verba cōsecrationis sup panem aptum consecret illum.

iiij An p̄ illa verba in aliud ydioma mutata fiat cōsecratio.

v An sacerdos addendo aliqua alia verba ad predictam formam consecret.

vi An diminuens vel subtrahens aliquid de predicta for

ma consecret.

vii An incōgrue proferens verba cōsecrationis cōsecret.

viii An faciens transpositionem verborum consecret.

ix An faciendo interuallum in prolatione verborū consecret

x Quid si celebrans non recolat se dixisse verba consecra-
tionis aut aliqua alia que dici debent.

xi An sacerdos p illā formā possit cōsecrare panē absenti.

xii An sacerdos possit consecrare omnē panem presentem.
in quacunq; quātitate fuerit.

xiii An sacerdos verba cōsecrationis proferendo cōsecret.
omnem panem sup oltari existentem.

xiiii An pluribus hostijs appositis. et sacerdote intentionē
suam in prolatione verborum solum ad illam dirigente
quam manu tenet omnes cōsecrentur.

xv Quid si sacerdos intendat cōsecrare solum centum hos-
tias. et apposite sint plures vel pauciores.

xvi Quid si apposite sint multe hostie. et sacerdos intendat
solū aliquas illarū consecrare.

Arti. ij. Resoluit tria dubia. que incidunt circa formam cō-
secrationis vini.

Du. i. Que sit sufficiens et debita forma cōsecrationis vini.

ii An oīa vba in illa forma posita sint de substātia forme.

iii De significatione huius dictionis calix in forma pres-
dicta.

Capitulum nonum sex in se

continet articulos.

		I	Preparatio
Ar. i.	Premittit diuisionē to- tius misse in quōs ptes principales. In quaz.	ii	Oblatio
		iii	fit Consecratio
		iiii	Sumptio
		v	Gratiarū actio
		Primam	
		Secundā	Et exponit intentio- nem ac rationē eorū que in ipsa dicuntur.
Ar. iiii	Subdiui- dit ptem	Terciam	
v		Quartam	
vi		Quintam	

Capitulum decimū habet ar- ticulos duodecim.

Arti. i. Enumerat decem generalia que in missa pre- sertim solenni et circa eam agnū- tur. quorum	I ii iii iiii v vi vii viii ix x	Letio Thurificatio Altaris osculatio Sacerdotis versio et salutatio Bestus variatio Iterata crucis signatio. Hostie fractio Partis hostie in calicē missio Osculi pacis datio Uini non cōsecrati sumptio.
--	---	--

Arti. ii	xi	primi
iii	xii	secūdi
iiii		tercū
v		quarti
vi	Declarat rationē et significationē	quinti
vii		sexti
viii		septimi
ix		octavi
x		noni
xi		decimi
xii	Continet breuem epilogum cum cōclusionē huius operis.	

Finis summarij.

Incipit tractatus dubioꝝ ac difficultatū circa officiū misse et ea que ad debitā eiusdem celebrationē exiguntur frequētius occurrentiū. iuxta sacroꝝ canonū cōstitutiones. pbatorumq; doctoꝝ firmiores atq; tutiores sententias resolutorius.

Capitulum primū. De inten

tione collectoris. et materia tractanda tractandorumq; numero. distinctione atq; ordine duos cōtinens articulos.

Arti. i. Premittēs p̄fationē. intentū. tractandaq; exponentē.

Officiū quāto maius et dignius est. tanto cum maiori cura sollicitudine atq; diligentia exercendum est. Bravius em̄ quis delinquit si exequendo circa hoc negligentia. de defectu vel errorem aliquē admiserit. **I**nter oia aut officia humane facultati cōmissa nō est aliqd̄ maius dignius aut difficilius. q̄s

debita missarū celebratio. In qua sacramentum preciosissimi corporis et sanguinis Ihu xpi redemptoris nostri cōsecrat. immolatur et sumit. Sacro canone attestante. Non modica inquit res est vnā missam facere. Et valde felix est. qui vnā digne celebrare p̄t. Restat igitur vt nusq; cū grauiori periculo peccetur. q̄s si in executione huius dignissimi officij negligentia vel error cōmittitur. **E**a p̄pter vt sacerdotes simplices q̄ noticiā canonū non h̄nt. neq; sp̄ facilem recursum ad superiores suos aut ad viros doctos habere p̄nt. melius cauere valeant ne circa maximū istud misteriū deficiant vel errent. Et vbi aliqd̄ horum cōtigerit. debitis remedijs emendare sciant. valde vtile atq; necessariū fore iudicauimus. vt circa hec oportuna eis tradat̄ instructio. Quod vt lucidius fiat circa singula que ad debitā misse celebrationē exiguntur. dubia frequētius occurrentia mouebunt. Ex quoꝝ resolutionibus congrua ipsis defectibus et errorib⁹ remedia atq; cautele poterūt adhiberi.

Arti. ij. Numerum distinctionem et ordinem tractandorum per dubij solutionem prenotans.

Ad prenoticiam tractandoz̄ premittitur hoc dubiū.

Du. i. Quot et que ad debitam ac ornatam dignissimi sacramenti eucharistie et misse celebrationem requirantur.

Eius solutio est **X** sunt nouem generalia. ad que omnia ne-
cessaria reduci possunt scilicet.

- I** Minister siue sacerdos ad celebrandum ydoneus
- ii** Locus celebrandi conueniens
- iii** Tempus celebrandi congruum
- iiii** Materialia ad ornatum vel congruentiam celebrationis
oportuna. vt vestes. et cetera huiusmodi
- v** Ceremonie in dicendis et agendis consue-
te
- vi** Materia ad consecrandum apta. scz panis et vinum
- vii** Forma consecrationis vtriusqz debita
- viii** Noticia intentionis ac rationis eoz q̄ in missa dicunt.
- ix** Intelligentia rationis et significationis eorum que in
missa et circa eam aguntur.

Circa hec que dubia ac difficultates sepius obuiant sacerdo-
tibus missas celebraturis aut celebrantibus. p̄ nouem sequen-
tia capitula elucidabitur.

Capitulum secundum de du-

bis occurrentibus circa ministrum siue personam ad celebra-
ndum ydoneam quinqz includens articulos.

Arti. i. Sed dubia resoluens circa ministrum celebraturum
ratione ordinis et officij sui executionis occurrentia.

Du. i. Quis sit minister ydoneus ad celebrandum et conficien-
dum siue consecrandum corpus et sanguinem cristi.

Sol. Solus sacerdos rite ordinatus.

Du. ii. Utrum ille qui credit se rite esse ordinatum et tamen
non est rite ordinatus. conficiat hoc sacramentum.

Sol. De hoc non habet certitudo. pie tamen credi potest qd confi-
ciat virtute ecclesie. et qd summus sacerdos suppleat defectum.
et qd non permittat periculum imminere ecclesie sue. et ea decipi.

Du. iii. Quid agendum. si quis post inceptam missam habe-
at conscientiam qd non sit sacerdos rite ordinatus.

Sol. Si hoc contingat ante consecrationem. tunc dimittat missam
imperfectam aut conscientiam deponat. Si post consecrationem. pce-
dat. et postea superiorem suum accedat. et casum sibi exponat.

Du. iiii. Utrum hereticus. scismaticus. degradatus. infamis.
irregularis. excommunicatus vel suspensus possit conficere hoc

Sacramentum. et ordinate celebrare.

Sol. Quilibet istoz potest cōficere. sed non debet. qz cōficiendo peccat. Et ita nullus ipsoz pōt ordinate celebrare.

Du. v. Quid agendum sit. si quis post missam inceptam recozdet se esse excomunicatū. de quo prius nō habuit memoriā.

Sol. Si cōtingat hoc ante consecrationem tutius est vt missam deferat. nisi timeatur graue scandalum. Si vero post consecrationem. assumat ppositum humiliter petendi absolutionem et satisfaciendū. et procedat in missa.

Du. vi. Quid agendum sit. si quis post missam inceptam habeat remorsum de irregularitate.

Sol. Si fiat ante cōsecrationem. tutius est q missam deferat. Si post cōsecrationem. doleat. et pponat atqz conetur facere quod in se est. et procedat.

Art. ij. Resoluēs sex dubia que incidunt circa dispositionem corporis ipsius ministri.

Du. i. Utrum sacerdos mutus vel loquela priuatus possit consecrare seu conficere hoc sacramentum.

Sol. Non. oportet em cōficientē habere facultatē sermonis siue loquele. quā si amiserit post susceptum ordinem cōficere non potest. eo q non potest verba consecrationis et alia proferenda vel dicenda dicere.

Du. ij. Utrum habens aliquem defectum in corpore possit missam celebrare.

Sol. Si habet aliquem defectum qui reddit eum inhabilem aut impotentem ad dicendum vel faciendū ea que ad debitam celebrationem exiguntur putasi careat visu vel digitis quibus tractari leuari vel frangi debeat hostia. Uel si habeat alium defectum notabilem. qui fm iudicium prelati sui ordinarij generet scandalum si celebret. non potest celebrare. Quis possit alia que st sacerdotalis ordinis exercere.

Du. iij. Utrum leprosus possit celebrare missam.

Sol. Si non sit factus impotens p corrosionem membrorum potest celebrare in occulto. Eorū alij tamen leprosis potest etiam celebrare in publico.

Du. iij. Utrū paciens morbum caducum possit celebrare.

Sol. Si cadat frequenter. vel emittat spumā aut vocem

*parat. eoz conficere
p nō qz celebrare*

Qu ij

cōfusam. nō potest celebrare. Si vero raro cadat. nec emittat spumā. r̄. potest dum nō habeat coadiutorē sacerdotē.
Du. v. Utrū paciēti fluxū sanguinis vel semis liceat celebrare.
Sol. Licet. nisi aliud impedimentū obstet. ¶ Si quis talem fluxum sanguinis paciat. vt suscepta in stomacho statim per secessum emittat. celebrare non debet.

Du. vi. Utrū pollutus pollutiōe nocturna possit licite celebrare
Sol. Pollutio nocturna quāvis s̄m se cōsiderata nō sit peccatū ex eo q̄ absq̄ vsu liberi arbitrii cōtingit. tñ rōne sue cause hz qñq̄ peccatū annexum. cuius ē effectus vel signū. Ideo primo cōsideranda est pollutionis nocturne cā. que triplex esse p̄t. Prima ē extrinseca spūalis. scz demonū illusio. que qñq̄ puenit ex precedēti negligētia p̄parationis ad deuotionē. p̄sertim cū qs ad dormiendū accedit. que p̄t esse peccatū vel mortale vel veniale. Qñq̄ vero puenit ex sola nequitia demonū volentiū impedire hoīem a sumptione huius sacramēti. Sc̄da causa ē intrinseca spūalis. scz cogitatio precedēs lasciuia que qñq̄ est ex cōcupiscētia et delectatiōe. vbi si assit cōsensus erit peccatū mortale. Si autē desit cōsensus erit peccatū veniale. Qñq̄ autē pōt esse sine oī peccato. vt cū aliq̄s cā lectionis vel disputationis cogatur de talibus cogitare. Et si hoc fiat sine cōcupiscentia et delectatiōe. nō erit cogitatio immūda. s̄ honesta ex qua tñ pollutio sequi p̄t. Tercia cā est intrinseca et corporalis. videlicz supfluitas vel debilitas nature aut supfluitas cibi vel potus. que qñq̄ est cū peccatō vel mortali vel veniali. vt cū puenit ex supfluitate cibi vel potus. Qñq̄ autē est sine peccato. vt cum puenit ex debilitate nature. Si igit̄ pollutio ex aliqua dictarū causarū cōtingat p̄t est cum peccato mortali. nō licet polluto celebrare nisi post viginti quatuor horas. Si h̄o accidat ex aliq̄ illarū causarū s̄m q̄ est sine peccato vel solū cum veniali peccato. p̄t pollutus licite celebrare. ¶ Uerū tñ si p̄pter reuerentiā abstineat laudandus est. nisi necessitas vel vitatio sc̄dali vrgeat. Uerū qz non sp̄ de facili p̄t p̄cipi ex quali cā p̄ueniat. Ideo in dubio tutius ē abstinere. nisi vrgeat necessitas incūbat. vel deuotio specialis instiget. aut alias nulla indispositio debite reuerentie obuians assit. ¶ Ita sciendū videtur de pollutione nocturna. siue in somno siue. in vigilia finiatur.

De pollutione

Non que zany
causam polluti
onis



Utrum

Nisi quis post euigilationē habeat cōsensu deliberato cōplacē
tia in delectatōe et cū appetitu futuri opis. in quo. casu tati

Arti. iij. Resoluit decem dubia emergentia. **Q**us abstinetur.
tia circa habitudinem mentis ipsius ministri celebraturi.
q̄stum ad intentionem. vsu rationis. culpam et gratiam.

Du. i. Utrum ad cōficiendum hoc sacramentum et celebran
dum requiratur intentio ministri.

Sol. Cum ad p̄fectionē cuiuslibet sacramēti requiratur inten
tio ministri. eo q̄ p̄fectio illa fit p̄ actū humanū a voluntate
procedentē. que p̄ intentionē determinatur et specificatur. cō
stat q̄ maxime ad cōficiendū et celebrandū hoc excellentissi
mū sacramentū exigitur intentio ministri. Unde et quedā
glosa sup̄ Mattheum dicit. Quantū intendis tantū facis.

Du. ij. Que debeat esse intentio sacerdotis. siue quid debe
at intendere sacerdos consecrare volens.

Sol. In omnibus sacerdos debet intentionē suam cōfor
mare intentioni ecclesie. hoc est q̄ intendat illud facere qd̄
ecclesia intendit et facit cuius ipse in huiusmodi ē minister.
Intendit aut̄ ecclesia facere qd̄ xp̄us fecit. Xp̄us ꝑo trāsub
stantiauit panē in corpus suū et vinum in sanguinem p̄ ver
ba cōsecrationis. hoc etiam debet intendere sacerdos.

Du. iij. Qualis intentio circa p̄lationē ꝑboꝝ cōsecrationis ne
cessario requiratur. an. scz sp̄ actual' exigatur vel aliq̄ alia sufficiat.

Sol. Intentio actualis nō necessario requiritur. intentio aut̄
virtualis sp̄ necessaria est. Dicitur aut̄ intentio virtualis cū
quis prius habuit actualē intentionē cōsecrandi. et ex illa mo
tus est ad cōsecrandum. posito q̄ actualiter nō cogitet qm̄
ꝑba cōsecrationis p̄fert. virtualit' em̄ manet intentio prima.
et hec sufficit nisi cōtraria intentio sequatur. **U**erū tamen
studio se curare debet sacerdos vt etiā actualem intentionē
adhibeat. aliquid timendū est q̄ a peccato non excusetur.

Du. iij. Utrū sacerdos furiosus. lunaticus. vel alia ex cā vsu
rōnis priuatus possit ꝑficere h̄ sacramentū et licite celebrare.

Sol. Quia ad cōsecrationē huius sacramēti requiritur inten
tio ministri vt circa resolutionē primi dubij huius articuli
p̄z. exigit etiā ad celebrationē deuotio et suiꝑsius examina
tio. vt infra dicitur. Ideo si quis ita vsu rōnis quacūq; ex cā

De. 3.

*De intentione
consecrandi*

*Quia in intentione
suo (sola) circa
hoc p̄fertur*

*Virtualis
intentione
Virtualis*

sit priuatus vt nunq̄ hec haberi possit. neq̄ cōficere p̄t neq̄ celebrare. Si p̄o raro vsu rōnis priuet et illo frequēter vta tur. neq̄ obstat aliud impedimentum. cōficere quidem p̄t eo ipso et celebrare. dummodo habeat coadiutorē sacerdotē.

Du. v. Utrum demoniacus possit celebrare.

Sol. Si talis fuerit ex toto liberatus pōt celebrare. alias nō p̄t. quod p̄ experientiam probari pōt. Est autē tempus probationis arbitrariū iuxta discretionē prelati. pensatis circūstantiis p̄sone vel dignitatis vel alijs huiusmodi.

Du. vi. Utrū existens in peccato mortali possit cōficere hoc sacramentum et licite celebrare.

Sol. Cōficere p̄t. sed nō debet. qz cōsecrando peccat mortali ter. Unde cū talis celebrat duo peccata mortalia distincta cōmittit. Unū qz indigne cōsecrat. Aliud qz indigne sumit.

Du. vii. Utrum celebraturus teneatur esse certus q̄ non sit in peccato mortali.

Sol. Triplex inuenitur certitudo. Quedā supnaturalis. que p̄ solam diuinam reuelationē habetur. et talis hic nō requiritur. Alia est naturalis. qua quis p̄ sensum vel intel lectum euidenter certus est de aliquo. et illa etiam hic non est necessaria. Tercia est mortalis siue ciuilis. que nec habetur ex reuelatione diuina nec ex euidentia rei. s̄ ex probabili bus cōiecturis magis ad vnā ptem q̄ ad alterā inclinanti bus. et ad istā tenetur celebraturus in p̄posito dubio. vt sc̄ post diligentē et sufficientem cōscie discussionē (de qua infra capi. vi. articulo primo) certus sit modo predicto se non esse in peccato mortali. et hec certitudo hic etiam sufficit.

Du. viii. Quid sciendū sit de eo. qui licet nō sit in peccato mortali t̄m̄ fm̄ cōsciam scrupulosam estimat se eē in peccato.

Sol. Talis debet vel conscientiam scrupulosam deponere. vel a celebratione debet abstinere.

Du. ix. Quid agendum sit si sacerdos postq̄ vel missam incepit vel ad incipiendum est preparatus. recordatur peccati mortalis de quo non est confessus.

Sol. Talis debet penitere cum p̄posito cōfitendi et satisfaciendi. et si habere possit confessorem statim cōfiteatur. nisi hoc absq̄ graui scandalo fieri non possit.

Du. r. Utrum ppetrans peccatū luxurie et statim post hoc penitens et confitens possit licite eodem die celebrare.

Sol. Nō licet. s; abstinere debet ad minus p viginti quatuor horas. vt sup dictū est arti. ij. de polluto pollutoe nocturna.

*No qd de
luxuria*

Arti. v. Resoluens septem dubia que occurrunt circa ieiunium. sobrietatem. et somnum ministri celebraturi.

Du. i. Utrū sacerdos nō ieiunus possit cōficere et celebrare.

Sol. Duplex est ieiunium. Unū est ecclesie quo scz q̄s vnā cōmestione vnus diei nō transgredit. et hoc non soluitur p sumptionē medicine vel alioꝝ que nō nutriunt. dum mō in pua quātitate sumant. Tale ieiuniū non sufficit celebranti. Aliud est ieiuniū nature. qđ est priuatio cuiuscūq; suscepti in stomachum. vel viā ad stomachum p modū cibi vel potus siue nutriat siue nō. vel p se vel cū alijs. Suscepti dicimus a principio diei a quo quis dicitur ieiunus. hoc est a media nocte. Et tale ieiuniū requiritur ad celebrantē. Unde si q̄s non sit hoc mō ieiunus. q̄uis posset cōficere et celebrare. nō non debet. quia grauiter peccaret. Et ideo cum quis est plures missas eodem die celebraturus. non debet sumere ablu tionis vinū nisi in vltima missa. vt et inferius circa resolutionem vltimi dubij. articulo. v. huius capituli dicetur.

Du. ij. Quid agendum si quis post missam inceptam recorde tur se ieiunium soluisse.

Sol. Si recorder hoc añ cōsecrationē tutius est q̄ cesset. ni si graue scādalum timeat. Si post cōsecrationē. pcedat et p ficiat. nō obstante q̄ nō sit ieiunus. qz preceptū de pceptione sacramētini maius est q̄ preceptum quod a ieiunis sumatur.

Du. iij. Utrū transglutiens reliquias que post comestionem in ore remanserunt possit celebrare.

Sol. Si casualiter trāsglutiantur nō impediunt celebrationem quia non trañciuntur p modum cibi. sed saliuē cui per miscentur. Si vero studiose id fiat. abstinendum est.

Du. iiii. Quid si quis gragarisando vel os mundando parū de aqua aut de vino transglutiat.

Sol. Sicut in dubio precedenti.

Du. v. Si q̄s tarda hora comederit vel biberit et nondum digesserit vtrum ei liceat celebrare.

Sol. Si ex hoc nō reddatur multum indispositus ad de-
bite celebrandū tūc licet. Si vero ex hoc multū pturbetur
et indisponatur tutius est vt abstineat. Unde dicit glo. cir-
ca cano. Alibil. vij. q. i. Si quis etiā ante mediū noctis cō-
mederit. et adhuc sentiat eructationes ex non digestionē ci-
bi. q̄z diu sentit cibum non celebrabit.

Du. vi. Utrū paciēs vomitū vel iā passus licite possit celebrare.

Sol. Si quis ex infirmitate sustineat illam passionem. de-
bet abstinere quousq̄ sanetur.

Du. vij. Quid si per totam noctem non dormiuerit.

Sol. Sicut in p̄cedenti dubio. Dicit em̄ glosa in. c. cōstitue-
rit. de actu. de vinolēto q̄ in taberna p̄noctauit et altera die
nulla premissa dormitione celebrauit. q̄ nō videt ieiunus s̄z
pransus celebrasse. p̄pter indigestionē. Et glo. circa cano. sa-
cramēta de cōse. di. i. Ieiuniū inq̄t dico celebrata digestiōe.

Arti. iij. Resoluens quinq̄z dubia circa celebrationis absti-
nentiā eiusdemq̄ frequentiam occurrentia.

Du. i. Utrū liceat sacerdoti abstinere oīno a celebratione.

Sol. Si sacerdos p̄ sententiā ecclesie sit ordinis executione
priuatus. vel ex debilitate aut egritudine factus sit impon-
tens vel ineptus ad celebrandū. tunc nō tenetur celebrare.

Si hō non sit priuatus potestate celebrandi aut alias fac-
tus impotens. tunc non licet ei oīno abstinere. quin saltē te-
neri videat̄ ad celebrandū in precipuis festis. et maxime in
illis diebus in quibus cristifideles cōmunicare cōsueti s̄z.

Du. ij. Utrum expediat sacerdoti vt frequenter celebret.

Sol. Si frequēter sit ad celebrandum dispositus expedit
vt frequēter celebret. Gratissimum em̄ sacrificium illud est
domino. et magnas atq̄ inenarrabiles hoc sacramentum
virtutes habet. ideo putile est sepius celebrare et sumere. vt
fructus eius frequētius p̄cipiatur.

Du. iij. Utrum liceat alicui quotidie celebrare.

Sol. Circa vsū huius sacramenti ex pte celebrantis et su-
mentis duo requirunt̄. Primū est desideriū cōiunctionis
ad xp̄m. qd̄ fit. p̄ amorē. Scdm̄ est reuerentia que p̄tinet ad
timorē. Primum istoz incitat ad quotidianā huius sacra-
menti frequentationē. secundum vero retrahit. Cū si quis

M.B.
De quibus
Nō q̄r de quot
videmus

experimentaliter cognouerit ex quotidiana celebratione feruorē amoris augeri et reuerentiā non minui. talis quotidie celebret. Si quis autē senserit p̄ quotidianā frequentationē reuerentiā minui et feruorē non multū augeri. ille interdū abstinere. ut cū maiori reuerentiā et deuotiōe postea celebret.

Du. iij. Utrum quis sic dispositus ut laudabiliter possit celebrare. et possit etiam laudabiliter p̄pter sacramēti reuerentiā abstinere. melius ac laudabilius faciat a celebratione abstinendo q̄ celebrando.

Sol. In tali casu melius salubrius et laudabilius est ut celebret q̄ q̄ abstinere. Nā ex celebratiōe multos fructus huius sacramēti percipere p̄t. ut p̄ter resolutionem secundi dubij precedentibus abstinēdo priuatur. Celebratio preterea ex caritate procedit. abstinētia vero ex timore. ut p̄ter resolutionem tertiū dubij. Charitas autē timori preferatur. Hec validum est q̄ abstinens se putat postea melius fore dispositū. quia fieri p̄t q̄ minus fiat dispositus. Incertum est etiam si vnq̄ deinceps sit celebraturus. Stat etiam q̄ celebrando assequatur aliquā gratiam specialem. quā abstinendo non potest acquirere. nec vnq̄ fortassis recuperabit.

Du. v. Utrum liceat alicui plures missas vno die celebrare.

Sol. In die natiuitatis dñice p̄t quis tres missas celebrare ut habet de cele. missa cōsulisti. Addunt doctores quatuor casus necessitatis in quibus p̄t q̄s duas missas celebrare.

Primus est cū in die festo occurrit necessitas ut p̄ter missam diei dicat missa pro defunctis. Secundus casus est cū necessitas infirmorum erigit ut viaticū p̄ eis cōsecret. Tertius casus est cū supueniunt peregrini. aut occurrūt nuptie celebrationē erigentes. Quartus casus est. cū p̄pter defectū sacerdotū vel paupertatē ecclesiarū vni sacerdoti plures ecclesie cōmendantur. alias nō licet nisi vnicā missam in die celebrare. ut habet de cōsecratiōe di. prima. Sufficit. Hoc autē cauendū est cū quis plures missas vult celebrare. ne ablutionem sumat nisi in vltima. ut sic ieiunus maneat et celebret.

Capitulū tertiū de dubijs circa locū celebrandi occurrentibus duos cōtinet articulos.

N. 2.

*No. q̄o. n̄ p̄t
in quibus q̄s
p̄t plures missas
celebrare.*

Exe. Cantua.

N. 3.

Art. i. Resoluit quinque dubia circa locum celebrandi communem videlicet ecclesiam incidentia.

Du. i. Quis sit locus communis debitus et conueniens ad celebrandum missam.

Sol. Regulariter sola ecclesia consecrata.

Du. ii. Utrum ne quis possit licite quicquid extra ecclesiam celebrare.

Sol. Potest de licentia episcopi vel superioris. dummodo habeantur necessaria ad celebrationem requisita.

Du. iii. Quid si in terra vel regione aliqua non inueniatur aliqua ecclesia consecrata propter destructionem et vastationem ecclesiarum.

Uel si quis in itinere constitutus et presertim in navigatione. ubi non potest habere ecclesiam. vel constitutus in aliquo exercitu. vel in aliquo consimili occurrente casu. Utrum ne quis possit alibi quicquid in ecclesia celebrare. etiam sine licentia episcopi.

Sol. In talibus casibus bene potest. si habeantur ibi omnia necessaria ad celebrationem misse requisita. potest enim celebrare sub domo vel sub tentorio.

Du. iiii. Utrum in mari vel in fluminibus in quibus naues frequenter agitantur liceat alicui celebrare.

Sol. Nullo modo debet propter periculum effusionis sanguinis christi.

Du. v. Utrum in omni loco consecrato liceat celebrare missam.

Sol. Non. si enim locus sit interdictus. siue a iure ut si pollutus sanguine vel semine. siue a iudice. videlicet per sententiam interdicti latam contra locum illum. non licet ibi celebrari. Et faciens contrarium in hoc casu incurrit irregularitatem.

Art. ii. Resoluit sex dubia que circa locum proprium scilicet altare occurrere possunt.

Du. i. Utrum in ecclesia vel alibi possit quis licite celebrare super aliquo alio quicquid super altari.

Sol. Non licet nisi super altari vel fixo siue stabili. vel portatili siue viatico. quod potest poni super mensam vel arcam vel aliud huiusmodi.

Du. ii. Quale debeat esse altare super quo celebrare licet.

Sol. Altare debet esse lapideum. consecratum. non enormiter fractum.

Du. iii. Quibus altare debeat esse coopertum et ornatum.

Sol. Duabus pallis et corporali consecratis de lino puro factis nullo colore tinctis. scilicet totaliter albis mundis et nitidis.

*locus celebrandi
in mari.*



portatilis

galla.

Du. iij. Utrum semp liceat sacerdoti sup quolibet altari
cōsecrato celebrare.

Sol. Non semp licet. nam postq̄ episcopus aliquis sup ali
quo altari celebrauerit. non licet illo eodem die alteri sacer
doti super illo altari celebrare. nisi de licentia episcopi.

Du. v. Quātum debeat esse altare portatile. vt sit aptum cele
brationi super eo fiende.

Sol. Tantum esse debet. vt possit recipere pedem calicis
et hostiam et q̄ sacerdos manus sup ipsum cum hostia ten
nendo cōuenienter consecrare possit.

Du. vi. Quid si sacerdos aliqd̄ de predictis requisitum omit
tat. vtrum scilicet consecret celebrando.

Sol. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria. con
secrat. sed tamen grauiter peccat scienter omittens.

Capitulum quartum de du

bis occurrentibus circa tempus cōgruum quo celebrari de
bet. duos habens articulos.

Arti. i. Resoluit quatuor dubia occurrentia circa tempus
celebrandi cōmune videlicet circa diem.

Du. i. Utrum indifferenter in nocte et in die liceat alicui
missam celebrare.

Sol. Non licet regulariter nisi in die. hoc em̄ sacramentū
ad tempus gratie p̄tinet. quod p̄ diem significatur. Un̄ et
saluator dixit. Ne oportet operari donec dies est.

Du. ij. Utrum ne aliquādo liceat in nocte celebrare.

Sol. Solum in duabus noctibus licet. videlicet in nocte
natiuitatis xp̄i et in nocte dominice resurrectionis.

Du. iij. Utrū ne liceat aliquādo ante iniciū diei celebrare.

Sol. In tribus casibus licet. ¶ **Primus.** si necessitas postu
let. vt si cōtingat aliquē infirmari ad mortē. et nō habeatur
hostia cōsecrata pōt sacerdos celebrare et cōsecrare. ¶ **Se**
cundus casus est. si episcopus sit in itineratōe. tunc pōt an
te diē celebrare vel facerē celebrari corā se. ¶ **Tercius casus**
est. si quis habeat dispensationē ab episcopo vel superiore
vt possit celebrare ante diem. tūc bene potest. alias non est
sūtū. nisi aliqua rōnabilis et vrgens necessitas supuenerit.

M. 2. man

*Quis ipse huius
celebrare*

Du. liij. Quid si quis celebret credens diem iam incepisse, sed tamen non dum inceperit.

Sol. Quia quod parum distat, nihil distare videtur, talis excusatur, precipue si deuotio id exposcerit.

Arti. ij. Resoluit tria dubia, que se offerunt circa tempus celebrandi proprium, scilicet circa horam.

Du. i. Qua hora diei liceat missam celebrare.

Sol. Misse solemnes siue publice secundum canones tribus horis celebrari debent, videlicet hora tertia in diebus festiuis, hora sexta in p̄festis diebus, et hora nona in diebus ieiuniorum. In hoc tamen obseruanda videtur deberi consuetudo regionis vel religionis. Priuate vero misse celebrari possunt a principio diei usque ad horam nonam, hoc est usque ad meridiem.

Du. ij. A quo tempore sumendum sit principium diei.

Sol. Principium diei non est accipiendum ab ascensu solis super nostrum horizontem, sed debet accipi ab illa hora qua radij solares incipiunt illuminare nostrum hemispherium, quod dicitur principium aurore, et incipit fulgere vna hora et quinta parte vnius hore ante corporalem solis ortum.

Du. iij. Quid si quis celebrando non obseruet tempus debitum.

Sol. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria, consecrat nihilominus. Sed tamen si ex contemptu vel scienter tempus debitum non obseruauerit mortaliter peccat, faciens contra constitutionem et consuetudinem generalem ecclesie romane.

Capitulum quintum de dubiis

que incidunt circa materialia exteriora que ad ornatum vel congruentiam celebrationis requiruntur tres continet articulos.

Arti. i. Resoluit quinque dubia, que circa vestes et indumenta sacerdotalia insurgere possunt.

Du. i. Utrum sacerdos celebraturus specialibus debeat indui vestibus.

Sol. Sic congruum est ut quibus sacerdos usus fuit in sua ordinatione, etiam utatur illis in celebratione. Et quod in susceptione ordinis specialibus vestibus indutus fuit, ideo et talibus uti debet in celebratione.

Du. ij. Quot et que sint huiusmodi vestes vel indumenta.

Sol. Simplicium sacerdotum sex sunt indumenta. scilicet amictus
sive bumerale. alba. cingulum. manipulus. stola. et casula.

Du. ii. Utrum requiratur quod talia indumenta sint benedic-
ta siue consecrata.

Sol. Sic. debent esse sacra munda et honesta. nec alijs
vsibus quam ecclesiasticis et deo dignis officijs deputanda.

Du. iii. Utrum celebrans absque vestibus et indumentis be-
nedictis efficiatur irregularis.

Sol. Non. quia non inuenitur hoc in iure positum. verum tamen
scienter vel ex ignorantia crassa hoc faciens grauiter peccat.

Du. v. Utrum necessario requiratur quod tales vestes vel indu-
menta ceteraque correquisita sint munda et nitida.

Sol. Sic. nam ut habet in ca. relinqui. de custodia eucharistie
clericis precipitur ut oratoria. vasa. palle. corporalia. et vestimen-
ta munda et nitida conseruentur. Quod autem precipitur imperatur.
et quod imperatur necesse est fieri. Si non fiat. pena habetur. ut ha-
betur. xiiij. q. i. ca. quod precipitur. Ne igitur illis qui maiorem curam
adhibent ut lintbiamina vel probpudor si probas est dicere
femoralia sua sint munda et nitida. quam ea super quibus locari et
tractari debet sacratissimum ac mundissimum corpus ihu christi.

Art. ii. Resoluit quatuor dubia. que circa vasa ad celebra-
ndum oportuna occurrere possunt.

Du. i. Utrum ad celebrationem missarum requirantur ali-
qua vasa specialia.

Sol. Sic. potiori ratione quam vestes speciales. propter corpus et
sanguinem christi. ut decenter et reuerenter ibi possint collocari.

Du. ii. Quot et que sunt huiusmodi vasa.

Sol. Talia vasa sunt duo. scilicet calix et patena que ne-
cessario requiruntur ad missae celebrationem.

Du. iii. De qua materia debeant esse ista vasa.

Sol. Hec vasa debent esse de auro vel argento. nisi pauper-
tas obsistat. In quo casu sufficit quod sint de stanno.

Du. iiij. Utrum requiratur quod talia vasa sint consecrata.

Sol. Sic. fortiori ratione quam vestes propter causam superius
expressam.

Art. iii. Resoluit octo dubia occurrentia circa circumstantias
et alia exteriora requisita in missae celebratione.

*Calix
patena*

In libro Missae
Du. i. Utrum liceat alicui sine libro missali celebrare.

Sol. Non licet alicui, etiam si oia memoriter sciret. Sed debet habere librum in quo ad minus missa dicenda cum canone contineatur, et hoc propter periculum erroris, qui ex oblivione vel distractione contingere potest.

Du. ii. Utrum liceat alicui sine igne et sine lumine candele celebrare.

Sol. Non licet. In lege enim scriptum est. Ignis in altari meo sp ardebit, quod in celebratione huius sacramenti maxime observandum est, ubi ille immolatur tractatur et sumitur, qui est candor lucis eterne, et qui venit ignem mittere in terram, etc.

Du. iii. Utrum sacerdos solus nullo presente licite possit celebrare missam.

Sol. Nullo modo licet, sed ad minus unus debet esse presens, qui sacerdoti celebranti ministret, et in persona ecclesie vel totius populi sacerdoti respondeat.

Non debet parari
Du. iiij. Cuius conditionis et qualitates debeat esse ministrans.

*ut ministrans vel
sacerdos*
Sol. Ministrans debet esse masculus et clericus, aut saltem sciens ministrare et respondere celebranti. Et si fuerint plures ministrantes debent etiam esse huiusmodi conditionis, ut notatur in cap. hoc quoque, de conse. dist. ij. et in glo. ibidem. Unde patet quod nulli femine (etiam si sanctimonialis fuerit) licitum est ad missam ministrare.

Du. v. Quid si ministrans aliqua causa vel occasione recedat de altari dimittendo celebrantem solum, reuersurus tamen, utrum celebrans debeat procedere in missa, vel cessare donec ministrans redierit.

Sol. Procedere debet quousque aliquid occurrat in quo indigeat ministerio ministrantis.

Du. vi. Quid si ministrans recedens non reuertatur.

Sol. Sacerdos celebrans necessitate compulsus vicem ministrantis suppleat respondendo et ministrando sibi ipsi, vel alium vocet.

Du. vij. Quid de sacerdote incluso vel heremita et solitario, an scilicet solus celebrare possit.

Sol. Si ei non suffragetur copia ministrantis, solus celebrare potest, alias autem non, ut notatur in glo. circa solu

tionē. iij. dubij allegata.

Du. viij. Quid si quis omittat aliquid predictorum.

Sol. Quauis consecret. scienter tñ vel ex ignorantia crassa omittens. grauius peccat. vt etiã circa superiora dictũ est.

Capitulũ sextum de dubijs

que occurrũt in ceremonijs cõsuetis et obseruãdis in missa et circa eã. tã in agendis q̃ in dicendis. tres includens arti.

Arti. i. Resoluens decem dubia que oriuntur circa agenda et dicenda ante missam.

Du. i. Utrum celebrans missam aliquid specialiter agere debeat ante missam.

Sol. Sic. cum em̃ omne qd̃ agere intendimus p̃ studiũ considerationis preuenire debeamus vt sic ad id qd̃ agendum est preparemur. maxime decet vt fiat circa hoc dignissimũ officium. ne quis impreparatus accedens. iudiciũ sibi manducet et bibat. Prerequitur itaq̃ debita ac sufficiens preparatio sacerdotis. qua ita efficiatur dispositus et ydoneus. vt digne ad celebrandum possit accedere. Uñ et scriptum est. Ante orationem prepara animam tuam.

Du. ij. In quo consistat debita et sufficiens preparatio sacerdotum celebrantium.

Sol. Preparatio illa cõsistit in debita et sufficienti cõscientie mundificatione et adornatione. que prerequirunt debitam suĩpsius probationem. id est diligentem cõscientie sue examinationẽ. s̃m q̃ apostolus Corinthios monet ita scribens. Probet autem seipsum homo. r̃.

Et ita ex toto tria in genere requiruntur ad debitam sufficientem et dignam preparationem. scilicet.

Probatio
Purgatio } cõscie
Adornatio }

Du. iij. Qualiter et in quibus seipsum probare et examinare debeat.

Sol. Primo et añ oia debet cũ diligentia cõsciam suã discutere et examinare. p̃sertim a prima cõfessione debita facta. Siue interea inciderit in excõmunicationẽ. irregularitatẽ. vel suspensionẽ aut aliqd̃ aliud hmõi impedimentũ. Secõdo. diligenter prospicere debet si ne interea aliq̃ mala precipue

De Confessione

mortalia cōmiserit. Siue aliqua bona ad quē obligatur omī
serit. vel negligenter p̄soluerit. Tercio si aliqua hmōi inuenerit
an ex toto corde de istis doleat. et ea p̄pter deū quem offendit
detestetur. Quarto an habeat firmū p̄positum emendandi vi
tam suā et ab oibus mortalibus cauendi in futurū p̄pter deū.
Quinto an intendat oīa p̄fiteri ante accessum ad celebrationē.
et iuxta arbitrium cōfessoris p̄ eis satisfacere. Sexto vtrū ha
beat rectā fidem cū debita intentione et conatū ad debite et de
uote celebrandū. Septimo an debitā diligentīā in discussio
ne et examinatione predictoz̄ adhibuerit. Hec diligenter ani
maduertant sacerdotes cōcubinarij. lusores. crapulosi. ebriosi.
et alij cōsimiles in dānabili statu viuentes. Pensentq̄ studiose
q̄liter ad celebrandū accedāt. et q̄ eos vltio diuina expectet.
Du. iij. Quāta requiritur diligentia in examinatione pre
dicta vt sufficiens reputetur et debita.

Sol. Tanta requiritur quātam quis faceret in magno et
arduo negotio p̄ magna et ardua re lucranda. aut graui in
cōmodo vitando et iuxta possibilitatē humane fragilitatis.
Unde si quis huiusmodi diligentīā in cōscientie sue exami
natione nō fecerit. indigne ad istius sacramenti celebratio
nem atq̄ sumptionem accedit. quia impreparatus. et ita dō
minici corporis et sanguinis reus iudicabitur.

Du. v. Quō possit quis esse aut fieri certus q̄ debitam et
sufficientem diligentiam in pretacta discussione fecerit.

Sol. Ex quo hic non requiritur euidentis certitudo. cum il
la absq̄ diuina reuelatione haberi non possit. sed exigūt so
lū certitudo moralis siue ciuilis sicut in alijs agibilibus hu
manis. pōt q̄s ex p̄babilibus cōiecturis post examinationē
de debita diligētia factā. satis scire et certus eē an debitā di
ligentīā fecerit vel non fecerit in discussione precedentīū. et
hoc sufficit quēadmodum et etiā dictū est supra capitulo. ij.
articulo. iij. de certitudine essendi absq̄ peccato mortali.

Du. vi. In quo cōsistat debita et sufficiens cōscie purgatio.

Sol. Talis cōsistit post debitam examinationē factam in
peccatoz̄ p̄sertim mortaliū et alioz̄ impedimentoz̄ si que
p̄ discussionē inuenta fuerint. totali et omnimoda remotio
ne vel expulsionem. Ad quā expulsionem tria precipue requi

*Conuincio
Confessio
Satisfactio*

minitur. Primum est vera et perfecta contritio et peccatorum de-
testatio per quam quis deo quem offendit reconciliatur. Secundum
est pura et integra confessio. Tercium est recta et debita ab-
solutio. Non enim sufficit quod accedens ad celebrandum sit per con-
tritionem reconciliatus deo. sed etiam requiritur quod sit reconciliatus
ecclesie. ut digne suscipiat sacramentum unitatis ecclesie. quod fit
per absolutionem. quam prequirat confessionem. Et ideo si quis in peccato
mortalis existens contumaciter contritus ad celebrandum accedat
non confessus et absolutus mortaliter peccat. nisi in casu sequenti.

Du. vii. Quid agendum sit si quis non possit habere copi-
am confessoris.

Sol. Differat quousque confessorem habuerit. et hoc si sine sca-
dalo fieri possit. Si autem scandalum immineat celebret cum
contritione et proposito confitendi tempore congruo. Si tamen
ex negligentia sua confessor desit specialiter doleat.

Du. viii. Quibus ornamentis conscientia celebraturi debeat
esse adornata.

Sol. Necessesse est quod celebraturus sit ornatus recta fide. de-
bita intentione. et sufficienti conatu ad digne celebrandum.
Decens est etiam ut sit ornatus humilitate castitate iusticia et
ceteris virtutibus. que per vestes sacerdotales significantur.

*V. Quis possit
adornare non debet
om.*

Du. ix. Utrum celebraturus teneatur dicere horas canoni-
cas ante celebrationem.

Sol. Ad minus tenetur dicere matutinas ante celebratio-
nem alioquin mortaliter peccat. Ad alias autem horas non te-
netur ante missam nisi aliqua specialis constitutio eum ad hoc
obliget. Congruum tamen est ut dicantur prime ante celebra-
tionem. et in ceteris obseruetur consuetudo dyocesis.

Matutine

Du. x. Utrum sint aliqua alia dicenda vel agenda ante ce-
lebrationem missae.

Sol. In hoc attendenda est consuetudo dyocesis vel religio-
nis sue. Unde ubi consuetum est dicere istos psalmos. Quam di-
lecta. Benedixisti. Inclina. Credidi. De profundis. cum qui-
busdam precibus et collectis. Vel etiam quidam psalmi et
orationes ad locutionem manuum. et inductionem sacrarum vesti-
um. et in accessu ad altare. non sunt ista omittenda. Solet etiam pre-
mitti confessio generalis publica. et osculatio altaris. et apud

quosdam thurificatio. que suo modo etiam obseruanda st.
Arti. ij. Resoluens. xiiij. dubia occurrentia circa dicenda et agenda in missa.

Du. i. Que sint dicenda et agenda in missa. et quomodo.

Sol. Omnia illa sunt dicenda et agenda et eo modo. quo ordinatio ac cōsuetudo dyocelis vel religionis celebrantis obseruari precipit.

Du. ij. Utrum sacerdos in missa possit aliquid aliud dicere q̄ in missali teneatur.

Sol. Magis expedit q̄ nihil aliud dicat. potest tamen cogitare aliqua deuotionem excitantia. Unde si affectum habeat ad aliqua dicenda. illa cogitet mente.

Du. iij. Utrū verba canonis debeant dici secrete. sicut et orationes que secrete vocantur.

Sol. Sic. ppter multas causas quas nō opus ē hic recitare.

Du. iiii. Utrum cetera preter canonem et secretam vel secretas si plures accipiantur debeant alta et audibili voce dici.

Sol. Sic. non em̄ sine causa ecclesia fecit distinctionem inter canonem et alia dicenda p hoc em̄ excitantur altantes.

Si tamē solus ministrans assit. qui fortassis (vt apud quosdam religiosos cōsuetum est) postea sit celebraturus. et sub ministracione se aliquo modo recolligat meditando. nō videt̄ bac de causa necessariū. debet tamē cōsuetudo loci seruari.

Du. v. Utrum in memorijs viuorum et mortuorum debeat aliquorum fieri nominatio.


Sol. Non est necesse. potest tamen eos nominare ppter deuotionem augendam.

Du. vi. Utrum sacerdos cupiens aliquoz nominatim habere memoriā possit ante celebrationem hoc facere.

Sol. Expedit vt ita faciat. p̄sertim si publice sit celebraturus vel si multoz memoriā noiatim habere velit. Sicut etiā expedit vt celebraturus volēs dicere aliqua specialia p maiori deuotōe excitāda circa sumptionē sacramēti. hoc faciat añ celebrationē. vel etiā sub celebratione si missa in notis cantet̄.

Du. viij. Utrum requiratur attentio celebrantis circa dicenda et agenda.

Sol. Quēadmodum nō necessario requirit̄ actualis inten-

*De Canon
dicendo*


tio. vt supra ca. iij. arti. iij. circa resolutionē terciū dubij dictū
est. Ita etiā nō necessario requirit̄ actualis et cōtinua atten-
tio. virtualis tñ attentio sp̄ necessaria ē. Est aut̄ virtualis ac-
tento virtus quedā relicta ex actuali attentione p̄uia. et
intentione p̄seuerādi in tali actuali attentione. Debet tñ sa-
cerdos adhibere diligentia vt actualē attentionē retineat.

Du. viij. Utrum ad debite et digne celebrandum requiratur
deuotio in celebrante.

Sol. Deuotio duobus modis p̄t accipi. primo p̄ volūate
prompte tradendi se ex dilectione ad ea que p̄tinēt ad dei fa-
mulatū. Sc̄do p̄ feruore dilectionis. quo mens cū quadā
suauitate et delectatione eleuet̄ ad deū. Et s̄m vtrūq; modū
duplex p̄t eē deuotio. Quedā em̄ est actualis. qñ sc̄z actualis
volūtas prompte se tradit diuino obsequio. vel mens actua-
liter feruet in dilectione. Alia ē virtualis. vt cū ex actuali et
p̄uia deuotōe relinquit̄ quedā virtus q̄ ad actus sequētes
cōcurrit. ¶ Circa actualē deuotionē duo s̄t cōsiderāda. sc̄z
deuotio ipsa. z conatus ad acquirendū eam. ¶ Circa officiū
etiā misse duo attendenda s̄t. sc̄z misse celebratio. et ad cele-
brandū debita p̄paratio. Sacerdos itaq; celebraturus in
p̄paratione circa examinationē et p̄bationē suūp̄ius tenet̄
habere deuotionē primo mō dictā actualis. hoīs em̄ est pre-
parare animū. De hac deuotiōe videt̄ esse intelligēda glosa
prima. Corinth. xi. dicens Indignus ē qui nō deuota mēte
accedit ad eucharistiā. ¶ Ad deuotionē vero sc̄do mō dictā
actualiter habendā non tenet̄. Ille em̄ feruor dilectionis a
dño gratuite datur. Un̄ aliqui desideratus dari denegat̄.
vel datus alicui subtrahit̄ s̄m q̄ dispositio eius meret̄. vel
s̄m q̄ saluti sue dñs nouerit expedire. ¶ Verūm tñ celebra-
turus tenet̄ toto conatu illū feruorē desiderare. et possibilē
diligentiā adhibere. faciendo totū qđ in se est vt sibi detur.
¶ Vitendo oēm teporē. distractionē. et euagationē mentis ex-
pellere. etsi aliqd hmōi occurrat. deliberate non tenere. hoc
em̄ faciendo nō censetur indignus s̄z sufficiēter deuotus ac-
cedere. Un̄ si pro tūc ille feruor ei non detur. nō debet p̄pter
hoc a celebratōe abstinere. s̄z absq; scrupulo celebrare. In ip-
sa aut̄ celebratōe nō requirit̄ de necessitate deuotio actualis

primo mō accepta. s; sufficit et etiā requirit̃ virtualis ex actua
li precedente relicta. Licet etiā non requirat̃ actualis deuotio

scdo mō dicta. eo q̃ nō est in libera potestate nr̃a. requiritur tñ
et sufficit desiderii cum possibili conatu actuali ad acquiren
dū illā deuotionē. ita q̃ celebrās faciat qđ in se est. cor sursum
eueuādo. put et ipse astantes excitat et hortat̃. cum dicit Sur
sum corda. r̃. ¶ Circa qđ dicit Liprianus papa. vt habetur
de cōse. dis. i. c. quādo. Ideo sacerdos prefatione premissa pa
rat fratrum mentes dicēdo. Sursum corda vt dum respondet
plebs. Habemus ad dñm. admoneatur nihil se. aliud q̃ dñm
cogitare debere. Laudatur cōtra aduersarium pectus. et soli
deo pateat. nec ad se hostem dei venire patiatur. hec ibi.

Du. ix. Utrum celebrans debeat stare capite discooperto.
Sol. Sic. vt habetur de pse. dis. i. c. nullus. Nisi occurrat rō
nabilis causa coopertiendi. Uñ si quis absq; tali causa stet
coopertus. grauiter peccat. vt habetur ex eodem canone.

Du. x. Cū quo debeat fieri ablutio post sumptionē sanguinis.
Sol. Cum vino. vt habet̃ in c. ex pte. de cele. missa. Cuius
ratio inferius in vltimo capitulo reddetur.

Du. xi. Utrum sacerdos post missam inceptam licite possit
desistere. officium suum non pficiendo.

Sol. Non potest nisi occurrat aliqua rationabilis et suffi
ciens causa.

Du. xij. Quid agendum si sacerdos post missam inceptam
moriatur. vel in talem infirmitatem aut debilitatem incide
rit vt non possit perficere.

Sol. Si aliqd̃ istoz cōtingat ante cōsecrationē. non est ne
cessariū q̃ missa p̃ aliū pficiatur. p̃t tñ fieri si assit alius sacer
dos dispositus. et ille incipiat vbi prior dimisit. qđ si nesci
at p̃t incipere a principio. Si ṽo aliqd̃ predictoz cōtingat
post cōsecrationē corporis et añ cōsecrationē sanguinis. vel
post cōsecrationē vtriusq;. tūc debet suppleri et pfici missa p̃
aliū dispositū. Si aut̃ cōtingat h̃ in platione verbor̃ cōse
crationis hostie. ṽbis iā in pre platis. s̃l̃r pficiatur p̃ aliū.
qui incipiat ibi. Qui pridie. Et si hoc cōtingat in cōsecratōe
sanguinis. incipiat ibi. Similimō. Sic etiā agendū videt̃
cū dubitat̃ vtz prior sacerdos inceperit ṽba cōsecrationis

*Inquis Effraat
Infirmus Me
ppa quid agend*

pferte et non pfecerit. Nec reputandū est tunc fieri iteratio-
nem. quia nō intelligitur iteratum qđ ambigitur esse factū.
Du. xiiij. Quid agendum si celebranti sanguis p̄ nares erum-
pat et fluit.

Sol. Pausare debet reclinando vel sedendo donec fluxus
cesset. Cauere aut debet ne vestes vel aliqua sacra p̄ sangui-
nē coinquent recipiendo illū vel in aliquo vase vel panni-
culo. put discretioni sue melius cōuenire videatur. Si aut
ille fluxus restringi nō posset neq; sacerdos officium pfice-
re. tunc agendum est vt in casu dubij precedentis.

*Si uideret aliquid
in loco eius*

Du. xiiij. Quid agendū si sacerdos omittat aliquid vel ali-
qua de dicendis vel agendis in missa.

Sol. Si obseruet ea que necessario ad cōsecrationem requi-
runtur cōsecrat. s; tamen grauit̄ peccat si scienter omittat
aliquid notabile ex institutione vel cōsuetudine ecclesie ad
hoc officium requisitum. vt puta misse introitum. Epistole.
Euāgelium. vel quid huiusmodi. Si aut aliquid modice re-
putationis vel ex negligentia aliqd omittat minus peccat.
Diligentissime tamen cauere debet ne hoc cōtingat.

*De omittis in
Missa quid
agendum sit*

Art. iij. Resoluit quatuor dubia que occurrunt circa dicen-
da agenda. et cauenda post misse celebrationem.

Du. i. Utz aliq̄ specialit̄ sint dicēda post misse celebrationē.

Sol. Sic. primo nāq; et ante oīa dicende s; corde et ore
debite et deuote gratiaz actiones. Cum em̄ vt et ipse cele-
brans in prefatione protestat̄ dignū et iustum sit atq; equū
et salutare. vt sp̄ et vbiq; dño gratie agantur. quia in nullo
loco vel tempore nobis bñficia sua clementer largiri cessat.
dignissimū. iustissimū. et equissimū est vt hoc fiat post huius
beneficij p̄ceptionem. et tanto diligentius atq; deuotius q̄
to inter omnia beneficia hoībus a deo collata. illud vnum
de maximis habet. Non solū aut ideo gratias agere debet
celebrās ne p̄pter ingratitudinē de tanto beneficio grauius
iudicetur a dño sed et vt de tali gratias debitas exhibens.
potioꝝ beneficioꝝ dignus efficiat̄. et precipue vt ad cristia-
nam celebrantionē vel saltem spiritualem. istius sacramenti
sumptionem ad quā semp tenetur esse dispositus. prepara-
tioꝝ reddatur. Semp em̄ celebratio precedens dispositio

ac preparatio esse debet ad sequentem. **M**agis aut attendenda est in huiusmodi gratiarum actione feruida cordis deuotio. q̄ proluxa labiorum oratio.

Du.ij. Utrum post celebrationem aliqua etiam singulariter sint agenda.

Sol. Sic debet em̄ is qui celebrauit in omnibus timorate, virtuose et exemplariter se habere, et in bonis occupationibus exercitijsq̄ salutaribus cōsolationem et delectationem querere, vt in meditando psallendo, orando, studendo, scribendo, legendo, docendo, et horas cononicas debite p̄soluendo, ita vt et dyabolus nunq̄ eum ociosum inueniat, et ad futura dona paratior fiat.

Dn.iii. Que sint sacerdoti post celebrationem cauenda.

Sol. Maxime cobibenda ē lingua ne loquatur leuia, inutilia, scurrilia vel dolosa v̄ba. Sic etiā visus cobibendus est ne videat vana, et suo modo sensus ceteri sunt caute custodiendi, precipue etiā crapula et ebrietas fugienda, ioci et ludii vitandi. Et vt hec facilius fieri possint studendū est sum opere, vt dicit beatus Gregorius q̄ semper animus in suo pondere et vigore seruetur, ne postea eum fluxa cogitatio dissoluat, ne vana etiā leticia mentem subrepat, et lucrum cōpunctionis animap̄ incuriam fluxe cogitationis perdat.

Du.iiii. Utrum statim post missę celebrationem sit comedendum vel bibendum.

Sol. De iure nō debet fieri. Unde tribus, de cōsecra. dif. ij. dicitur. Si mane d̄m̄ca portio editur vsq̄ ad sextam ieiunent ministri qui eam sumpserunt. Et si tertia vel quarta hora acceperint ieiunent vsq̄ ad vesp̄as. Sed de cōsuetudine hoc ius nō seruatur, p̄pter reuerentiā tamē tanti sacramenti dignū est vt a cibo et potu abstinenceatur donec debite gratiarū actiones sint reddite, et ita etiam inter ea species sacramentales verisimiliter existimentur corrupte.

Capitulum septimum de du

bis occurrentibus circa materiam ad cōsecrandum aptam, videlicet panem et vinum, vi. cōprehendit articulos.

Art. i. Resoluit sex dubia que incidunt circa panē consecran

Non clamor
sed amor v̄

Ne lingua
loquatur dolo

Amu

dum siue hostiam antequam consecretur.

Du.i. Quis et qualis debeat esse panis vt consecrari et ex eo confici possit corpus xpi.

Sol. Debet esse triticeus. aqua naturali confectus. et azimus. vel id est non fermentatus.

Du.ii. Quid agendum si sacerdos piciat panem non esse triticeum. alia aqua q̄ naturali cōfectum aut fermentatū.

Sol. Si aliqd istoz piciat ante inceptionē canonis. panem illū remoueat et aptū apponat. et sine repetitione pcedat. Si post inceptionē canonis et añ vba cōsecrationis remoueat. vt supra pz. et canonē reincipiat. hoc videt̄ tutius et cōueniētius. Si post vba cōsecrationis panis. et siue añ siue post cōsecrationē sanguinis. añ tamē sumptionē panis remoueat ille panis. et recipiat̄ aptus panis atq; cōsecret̄ vt supra. Panis h̄o supra quē plata st̄ vba cōsecrationis reuerent̄ tractet̄. et sumat̄ a celebrāte post sumptionē sanguinis vel a ministrāte. Si post sumptionē illius panis et añ sumptionē sanguinis recipiat̄ de nouo panis aptus et consecret̄ vt supra. atq; sumat̄. nō obstante q̄ ieiuniū sit solutū p sumptionē panis nō cōsecrati. qz preceptū de pfectione huius sacramēti maioris est ponderis q̄ preceptū q̄ hoc sacramentū a ieiuniis sumat̄. Si post sumptionē sanguinis. reponat̄ nouus panis aptus vt supra et nouū vinū. et cū repetitione canonis fiat noua cōsecratio vtriusq; atq; sumptio. ne sacramentū maneat impfectum. Si h̄o panis aptus et debitus haberi nō possit ante cōsecrationē. deseratur missa incepta.

Du.iii. Quid agendum si panis appositus piciatur esse corruptus.

Sol. Quia panis corruptus d̄r q̄ substantiā et spēm panis pdidit. vel ex putrefactione. vel vetustate. vel alio hmōi. qd̄ picipit cum cōtinuitas soluitur. et sapor. odor. color aliq; accidentia mutata sunt. ideo non est panis neq; cōsecrabilis. Si ergo piciatur aliquo modoq; circa precedens dubiū expressoz. agatur etiā eo modo quo ibidem dictum est.

Du.iiii. Quid agendum si panis uon fuerit appositus. vel post appositionem ablatu. et non piciatur donec veniatur ad verba consecrationis.

*De pane solo
consecrando*

Sol. Apponatur panis aptus. reperatur canon. et fiat cōsecratio illius.

Du. v. Quid agendum si panis sit dispositus ad corruptionē. sicut notari potest ex aliqua mutatione saporis vel odoris. vel si habeat foramen vel fracturā. aut ablata sit aliqua particula. vel non sit rotundus vt moris est. vel habeat maculam aut alium defectum cōsimilem.

Sol. Si aliquis istoz casuū occurrerit et p̄cipiatur ante cōsecrationem p̄pter reuerentiam sacramenti remoueatur panis ille et apponatur alius panis aptus. Si autē alius haberi nō possit. procedatur nihilominus in missa et p̄ficiatur. nisi defectus in pane adeo notabilis fuerit q̄ graue scādalum astantium timendū sit si procedatur. Si vero post cōsecrationem p̄cipiatur talis defectus aut in ipsa consecratione tunc procedatur et perficiatur officium.

Du. vi. Utz in aliquo casu sacerdos licite possit legere vel cātare missam et non cōsecrare panē siue cōficere corpus xp̄i.

Sol. In nullo casu licet. grauius em̄ peccat p̄sbyter criminofus qui se celebrare simulat et non celebrat. q̄ si celebraret. Prozsus itaqz falsa remedia sunt abijciēda. que sunt veris periculis grauiora.

Art. ij. Resoluit octo dubia que occurrunt circa panem cōsecratum siue corpus xp̄i ante sumptionem.

Du. i. Utrum sacerdos cōsecrans panem teneatur sumere.

Sol. Quotiens sacerdos consecrat tenetur ipse sumere.

Du. ij. Utrum in predicto casu teneatur semp totū sumere.

Sol. Non semp tenetur. Si em̄ sacerdos cōsecret plures hostias pro viatico infirmoz reseruandas. vel alijs p̄ tunc disponendas. nō tenetur nisi vnā sumere. Si etiā aliqs sub missa incideret infirmitatē vbi immineret periculū mortis et nō haberetur alia hostia cōsecrata. debet sacerdos illā quā ipse sumpturus erat totam diuidere. et p̄tem infirmo dare. Si etiam post sumptionem sanguinis xp̄i et ablutionis reperiretur aliqua notabilis particula hostie consecrate vel tota hostia consecrata. tunc illa particula seu illa hostia reseruāri debet et non pro tunc sumi. vt infra tangetur.

Du. iij. Quid agendū si deprehendantur aliquę particule sup eos

porali. palla. vel patena. q̄ de hostia consecrata sint resolute.
Sol. Diligenter recolligantur. et sumantur cum hostia su-
menda vel sanguine ante sumptionem ablutionis.

Du. iij. Quid agendū si ppter frigus aut aliā cām accidenta-
lē hostia vel ps eius ceciderit in calicē de manu sacerdotis.

Sol. Si tota hostia incidit nihil iterandū est. s; observa-
tis ceteris obseruandis sumat simul cum sanguine. Si ve-
ro ps aliqua in manu remanserit. frangatur illa. et ps vna
mittatur in calicem et procedatur vltorius more cōsuetō.

Du. v. Quid agendum si ceciderit hostia consecrata vel ps
eius supra terram. vel lapidē. vel pannū. aut aliud cōsimile.

Sol. Statim reuerenter leuetur. et reponatur illuc vñ cecī-
dit. pquiraturq; diligenter si aliquē pticule de hostia resolu-
te ibi remāserūt. que cōsimiliter leuentur. Deinde locus vbi
hostia iacuit radatur. et abrasa cōburant. cineresq; in sacra-
rio reponant. Et si locus non possit cōuenienter statim radi-
circūsignetur et cooperiatur ne pedibus tangatur. donec cō-
moderadi possit. Si q̄o sup pannū. vestem. aut aliud hmōi
cecidit. diligenter excutiatur ps illa vbi iacuit sup corpo-
rale vel patenā poterit insup lauari. et aqua lotionis in pisci-
nam mitti. Et vbi occurreret casus q̄ sacerdos non posset
cōuenienter vel sine graui scādalo leuare. vel si esset pericu-
lum in mora. vt timeretur q̄ animal brutum aut puer sume-
ret vel pedibus cōculcaret. vel aliud huiusmodi. tunc debet
reuerentur leuari a ministrante vel aliquo alio etiā laycō si
non asit alius sacerdos. et porrigi ad manum celebrantis.

Du. vi. Quid agendum si sacerdos casualiter tangat hosti-
am cum naso mento barba veste vel alio huiusmodi.

Sol. Si notabiliter tetigerit ita vt verisimiliter timeri pos-
sit q̄ aliqua pticula minima hostie ibidem manserit adbe-
rens. statim post sumptionē hostie. vel ante si cōmode fieri
poterit. fricetur cū extremitate patene sup corporale illa ps
nasi. menti. vel illius quo tacta fuit hostia. Deinde excutia-
tur corporale sup patenā. et si aliqd ibi appareat de hostia.
sumatur vel mittatur in calicem et sumatur cum sanguine.
et nihilominus post ablutionem digitorū discrete lauetur
vel bumectetur cū digito eadem ps recontacte et absterga



*Si Reptin Pa
videtur in calico*

tur cum panniculo abstersiuo quo calice abstergi solet. Si cum veste aut alio cōsimili tetigerit excutiatuꝛ ps illa sup patenam vel corporale. et agatur vt supra tactum est.

Du. xij. Quid agendum si hostia cōsecrata per ventum vel aliquo alio modo fuerit amota de altari et amissa.

*Si amissa fuerit
hostia quid agatur*

Sol. Fiat diligētissima pquisitio ad inueniendū hostiā. que si inuenta fuerit reuerenter reponat̃ et procedatur in missa.

Si vero inueniri non possit accipiatur noua hostia. reinci piatur canon et cōsecretur. deinde pcedatur modo cōsueto.

Du. viij. Quid agendum. si cum sumendum est sacramentū. corpus xp̃i miraculose appareat sub specie carnis vel pueri vel aliqua alia non cōuenienti humane refectiōni.

Sol. In tali casu non est sumendum. nec ppter hoc sacer dos efficitur transgressor pcepti. quo scilicet mandatur vt sacerdos consecrans sumere debeat consecratum. quia que miraculose fiunt legibus non subduntur.

Arti. iij. Resoluit septem dubia circa panem consecratum siue corpus xp̃i post sumptionem occurrenceia.

Du. i. Quid agendum sit si in sumptione sanguinis rema neat pars hostie in fundo calicis.

Sol. Lauendū est ne infundatur vinū vt cum illo sumatur. quia si cū vino sumeretur. ex quo vinū citius descēderet in stomachum et preueniret descensum illius ptis hostie. tunc iam solutū esset ieiuniū. et ita sacerdos nō ieiunus sumeret. quod in hoc casu fieri non debet. cum aliud et facile remedi um haberi possit. hoc videlicet. vt digito cōsecrato ducatur illa ps ad labium calicis. et inde sumatur. postea digitus su gatur et abluatur cum vino. et illud etiam sumatur.

Du. ij. Quid agendum si post sumptionem sanguinis repe riantur aliquę pticule siue reliquie resolute de hostia.

Sol. Si certū sit q̃ sint resolute de hostia cōsecrata. et re periant̃ añ sumptionē abluionis. statim sumant̃. Si post sumptionē abluionis reperiantur. et sit aliqua ita magna q̃ possit absq̃ periculo tractari et reseruari. tunc reseruetur vsq̃ ad proximam celebrationē. in qua hostia sumatur. nisi graue scandalum timeatur cūenire ex reseruatione. Si aut̃ oēs sint adeo pue q̃ absq̃ periculo tractari et reseruari nō



possint. tunc sumantur. nõ obstante q̄ prius sumpta sit ab-
lutio, quia q̄s diu sacerdos est in actu p̄fectionis sacramenti
et recolectionis reliquiarũ. quicq̄d fit d̄r fieri mox et in cõti-
nenti nullo actu cõtrario inter medio. id est q̄si simul sume-
ret oĩa añq̄z censeatur non ieiunus. Ubi etiã solutũ esset ieiũ-
niũ non obstaret. quia p̄ceptum de p̄fectione sacramenti
maius est. vt supra patuit. Laicũ tamen videtur vt ante
ablutionem reliquie diligenter p̄quirantur et recolligentur
atq̄ sumantur. Si vero dubium sit vtrum reliquie iste reso-
lute sint de hostia cõsecrata. agatur tunc vt dictum est cum
bac tamẽ generali intentione ac cõditione si sint cõsecrate.
Du. iij. Quid agendum si post sumptionem sanguinis xp̄i re-
periatur aliqua hostia integra.

Sol. Si certũ sit q̄ sit cõsecrata et reperiãt ante sumptionẽ
absolutionis. statim sumi p̄t. vel reseruari. Sic etiã agendũ
est si supmanserit aliqua hostia de eis de q̄bus aliĩ cõmuni-
cati sũt. Si post sumptionẽ ablutionis inueniãt. reseruetur
pro viatico. vel in sequenti celebratione sumatur. Si vero
dubium sit an cõsecrata sit. agatur tunc eodem modo vt dic-
tum est. cum hac tamen cõditione. si sit consecrata.

Du. iiii. Quid agendum est. si quis post sumptionem corpo-
ris xp̄i statim patiatur vomitum.

Sol. Reuerenter colligantur species panis si discerni pos-
sint. et reponantur in sacrario. vel sumantur ab aliquo. si sal-
tem assit aliquis ad sumendum dispositus absq̄ nausea. et
ea in quibus inuente fuerint species cõburantur. et cineres
in sacrario recõdantur.

Du. v. Quid agendum si quis post sumptionem sacramen-
ti ex infirmitate statim emittat p̄ secessum quod sumpsit.

Sol. Recolligant sp̄s. et fiat sicut in casu p̄cedentis dubij.

Du. vi. Quid agendum si hostia cõsecrata et reseruata repe-
riatur putrefacta vel aliunde corrupta.

Sol. Reuerenter tractetur et in sequenti misse celebratio-
ne sumatur post sumptionem sanguinis. Si vero sumi nõ
possit recõdatur in sacrario.

Du. vii. Quid agendum est si hostia consecrata comesta fue-
rit a iure vel ab aliquo alio bruto animali.

*Quid de hostia
putrefacta*

Sol. Si animal illud statim apprehendi potest aperiatur corpus eius et diligenter perquiratur tam in ore quā in intestinis si aliquae species inueniri possint. quae si inueniatur. recolligantur et recodantur in sacrario. corpus vero animalis comburatur et cineres similiter recodantur.

Arti. iij. Resoluens. ciiij. dubia circa vinum priusquam consecratur incidentia.

Dui. Quod et quale debeat esse vinum ut sit aptum ad consecrandum.

Sol. Debet esse vinum vitis de vva expressum. Et ideo non potest hoc sacramentum confici in aqua vinata seu aqua supfusa super aceros vvarum post vinum expressum quia talis non est vinum neque agresto. id est succo de vva immatura expresso quia etiam non est vinum neque in aceto propter eandem causam neque debet confici in vino Malogranatorum vel Mororum aut Leraforum neque vitis adhuc in vva contento quia non est vinum quia non expressum est de vva. et sic magis habet rationem quod debet comediri quam quod debet potari.

Duiij. Quid agendum est si loco vini fuerit aqua vel aliquis alius liquor positus in calicem ad consecrandum.

Sol. Si sacerdos hoc percipiat ante consecrationem panis. et vinum nullo modo haberi possit. missam deserat imperfectam nec ulterius procedat. Si autem vinum haberi possit. effundat priorem liquorem. et imponat vinum purum cum aqua. procedatque ulterius nihil repetendo. Si vero percipiat post consecrationem panis et ante consecrationem calicis. et vinum non possit haberi. procedat nihilominus corpus christi sumendo absque sanguine et missam terminando. Sed si possit haberi vinum. effundat liquorem et preparat calicem ut supra. procedatque ad consecrationem calicis. incipiendo ibi. simili modo. nihil repetens de prius lectis. Si autem percipiat hoc post consecrationem calicis et ante summptionem atque diuisionem hostie. tunc effundat illum liquorem in aliud vas. qui postea propter reuerentiam verborum consecrationis super ipsum prolatoz. mittatur in piscinam. imponatque vinum aqua mixtum in calicem. quo facto. accedat ad consecrationem sanguinis reincipiendo ibi. Simili modo. et deinde procedat more consueto. Ubi vero vinum haberi non possit. su

De vino Con
seruando

mendū est corpus absq; sanguine. vt in casu precedenti. Et
ita etiā in sequētib; agendū ē. si vinū haberi nō possit. S; si
hostia sit diuisa. ⁊ ps missa in calicē tūc caute extrahat illā
ptē. et reponat sup patenā. et liquorē effundat in aliud vas.
quē postea sumat post ablutionē. vel i sacrario recōdat p; re-
uerentiā hostie ꝓsecrate imposita in ipm. Deinde iponat
vinū cū aqua. et reincipiat vt dictū est. procedendo ad cōse-
crationē sanguinis. ⁊ q; illa ps hostie q; extracta est de calice
nō p; bñ tractari p;pter humectationē. ideo capiat aliā ptē
hostie nō humectatā. ⁊ cū ꝓbis ac signis cōsuetis mittat in
calicē. ptem vero humectatā sumat cū alia pte non humecta-
ta. et procedat vltērius more solito. Si ꝓo predictū liquo-
rem p;cipiat post susceptionē corporis xp̄i. ante tamen sump-
tionem et gustationē istius liquoris indebiti. tunc sicut p;ri-
us extrahat ptem hostie missam in calicē et reponat sup pa-
tenam. et faciat cum liquore vt p;rius. Imponatq; vinū cum
aqua. et cōsecret sanguinem reincipiēdo vt supra. Et vbi fa-
cienda s; signa sup calicem cū hostia anteq; dicitur et etiā
cum dicit. Pax dñi ⁊c. faciat signa illa absq; hostia sup cali-
cem. In ceteris procedat more solito. tandem sumat ptem
hostie humectatā et postea sanguinem. et missam pficiat vt
cōsuetum est. Sed si liquorē illū sumere inceperit et adhuc
in ore teneat vel p;tim deglutierit. dum mō ps hostie in cali-
ceremāserit emittat discrete ex ore in aliud vas. et extrahat
ptem hostie. et agat cū liquore et ceteris vt in casu ꝓcedenti.
Si at etiā ptem hostie in os susceperit. nō tñ adhuc trās glu-
tierit. discrete et caute totū emitat ex ore in calicē. deinde ex-
trahat ptem hostie vel p;ticulas eius si in p;ticulas resoluta
fuerit. et faciat in ceteris vt sup. Si ꝓo ptem hostie cū liquore
sumpsit. tūc nisi graue scandalū timeat apponēda est alia
hostia cōsecranda. et calix cū vino et pane preparandus. et
reincipiendū est a canone. et vtrūq; cōsecrandū atq; sumen-
dum. s; si graue scandalū timeat ex appositione noue hostie.
tunc preparatur calix cū vino et aqua et incipiat ab illo lo-
co. Simili mō. et cōcludatur cū istis ꝓbis. hec quotienscū-
q; feceritis in mei memoriā facietis. et statim sanguis sic cō-
secratus sumatur. Nec obstat in istis casibus solutio ieiunij

qz preceptum de pfectione sacramenti malus est q̄ precep-
tum de ieiunio. vt supra dictū est. In omnibus etiā dictis
casibus cum tali cautela et discretionē agendum est. vt quā-
tum fieri poterit scandalum cuitetur. Unde neq̄ hostia ne-
q̄ calix iterato eleuari debet. si prius facta fuerit eleuatio.

Du. iij. Quid agendū si impositum sit vinum corruptum.

Sol. Quia vinū corruptum spēm vini atq̄ substantiā ami-
sit. sicut mutatio accidentiū demonstrat. ideo nō est cōsecre-
bile. Cū ergo p̄cipitur eē corruptū aliquo modoꝝ expresso-
rum in precedenti dubio. agatur tunc vt ibidē expositū est.

Du. iiii. Quid agendum si vinum non sit impositum calici.
neq̄ aliquis alius liquor. sed dimissus sit vacuus.

So. Quācito p̄cipitur imponendū est vinū aqua mictum et
vltērius p̄cedendum. Si autē vinū haberi nō possit et fuerit
ante consecrationem panis. tunc missa deseratur imperfecta.
Si vero cōsecratio panis facta sit procedatur in missa. vt
circa secundum dubiū huius articuli clarius expositum est.

Du. v. Quid agendum. si vinū sit dispositū ad corruptionē
non tñ corruptum est. vt si acescat. vel si sit pendulū. aut feri-
dum. vel immundum. aut aliū cōsimilem habens defectū.

Sol. Si p̄cipiat̄ añ cōsecrationē calicis. remoueat̄ et appo-
nat̄ vinū aptū si haberi possit. Si autē haberi nō possit. vel
si p̄cipiatur post cōsecrationē procedatur et p̄ficiat̄ officiū.

Du. vi. Utrum in musto possit confici hoc sacramentum.

Sol. Potest bene cōfici. sed non debet. nisi fuerit defecatū
vel purificatū. nisi necessitas cogat. qua cogente posset etiā
exprimi vinum de vua in calicem.

Du. vii. Utrū vino cōsecrando possint vuae integre p̄misceri.

Sol. Hoc fieri non debet. quoniam prohibitum est. vt ha-
betur de cōse. dis. ij. ca. didicimus. Neq̄ permisceri debet vi-
num ex vua pressum in calicem.

Du. viii. Utrum cōfici possit hoc sacramentum in nectare si
ue in vino condito aut per species aromaticas colato.

Sol. Quādiu natura et species vini manet. potest confici.
non tamen fieri potest nisi in casu necessitatis.

Du. ix. Utrū possit cōfici in vino puro absq̄ cōmixtiōe aque.

Sol. Potest. s; non debet. vñ si sacerdos añ cōsecrationē de

prebendat aquā non esse cōmixtam statim cōmiscere debet.

Du. r. Que et qualis debet eē aqua que vino pmiscenda est.

Sol. Aqua debet esse naturalis siue elementalis et pura.

Du. xi. Quāta debeat aqua vino admisceri.

Sol. Tam modica debet imponi. q̄ vinum in sua natura et specie possit pmanere. si em̄ a natura sua mutaretur non posset cōfici. Unde vna gutta aque quātumcunq̄ pua dum modo debito tempore fuerit imposita vt possit fieri mixtio sufficit. et precipue si vinum fuerit debile.

Du. xij. Utrum sufficiat q̄ aqua fuerit vino admixta adhuc existente in dolio.

Sol. Non sufficit. quia em̄ cōmixtio illa sacramētalis est. ideo fieri nō debet anteq̄ misteria inchoentur. vel fiat preparatio ad inchoandum. et ad tardius imminente oblatione. vt scilicet possit fieri transmutatio aque in vinum.

Du. iij. Utrum quis licite possit nō consecrare vinum facta consecratione panis.

Sol. Non potest licite. perfecta em̄ debent esse sacramenta. Christus autem hoc sacramentum sub speciebus panis et vini instituit. vnde vtrumq̄ offerri. cōsecrari. et sumi debet.

Du. xiiij. Quid agendum si sacerdos deprehendat vinū esse congelatum in calice cum vult consecrare.

Sol. Sacerdos curam adhibere debet vt resolūatur. vel p̄ applicationem prunarum. aut panni calefacti. vel manūū calefactarum. aut per infusionem vini calefacti. vt recipiat rationem actualem potus. Si tñ non resolueretur nihilo minus posset cōfici. quia per cōgelationem natura vini non est corrupta. Hoc tamen caueri debet quātum fieri potest.

Arti. v. Resoluit octo dubia que circa vinum cōsecratum siue sanguinem xp̄i ante sumptionem occurrere possunt.

Du. i. Quid agendum si sacerdos post cōsecrationem recolet vel deprehendat aquā non fuisse admixtam vino. vtrū videlicet adhuc debeat admiscere.

Sol. Nullo mō debet aquam vino consecrato admiscere. qz sequeretur corruptio sacramēti ad minus in aliqua pte. qđ caueri debet. si fieri possit. sed procedat sine admixtione aque. Ad mixtio em̄ aque non est de necessitate cōsecratio

*Utrumq̄ debet
consecrari q̄d:*

*De vino con-
secrato:*

nis. sed consecrantis.

Du. ij. Utrum sacerdos semp teneatur sumere sanguinem?

Sol. Quotiescūq; cōsecrat tenet sumere. nisi irremediabile impedimentū supueniat. Si at̄ alias sacerdos nō celebrās cōmunicādo sumat corpus xp̄i. talis non debet sanguinē sumere sed vinū non cōsecratum post sumptionē corporis.

Du. iij. Quid agendū est. si sacerdos ex quacūq; causa nō possit sumere vinum et ita etiā neq; sanguinem sumere valeat.

Sol. Si sacerdos sciat vel pbabiliter timeat q̄ nō possit absq; nausea et periculo vomitus vel alio incōuenienti. tantum vini sumere quātum ad cōsecrationē necessariū est. nō debet celebrare. Et si missam inceperit et nondum cōsecrauerit corpus. inceptā deserat. Si aut̄ post cōsecrationē corporis et añ cōsecrationē sanguinis sentiat vel timeat se non posse sumere sanguinē ppter nausēā ex inspectione vel odore vini cōsecrandi. vel alio hmōi accidēte. nō debet cōsecrare sanguinē. Sed debet pcedere sicut in illo casu vbi post cōsecrationē panis calix deprehendit̄ vacuus vel liquore non cōsecrabilī paratus. et nō potest vinū debitum haberi ad consecrandum. put̄ tactum est superius articulo quarto in solutione secundi dubij. Si vero post cōsecrationē sanguinis et p̄cipue circa tempus sumptionis eius hoc sentiat vel timeat. tutius ē q̄ nō sumat. s; reuerenter atq; diligenter reseruet vsq; ad primā celebrationē. In qua post sanguinē tūc cōsecratum et sumptum. sumat illū sanguinē reseruatū.

Du. iij. Quid agendum est. si cum sumi debet sanguis species vini sit congelata. ita q̄ non debite possit sumi.

Sol. Fiat resolutio aliquo modoꝝ supius tactoꝝ circa. xiiij. dubiū articuli quarti. hoc tñ obseruato q̄ nullo mō supinfundat̄ vinū calefactū. eadē rōne qua non debet admisceri aqua vino cōsecrato. vt circa primū dubiū huius articuli dictū ē.

Du. v. Quid agendū sit. si musca aut aranea vel aliud huius modi ceciderit in sanguinem.

Sol. Animal illud caute debet capi. et diligenter lauari et cōburi. et ablutio cū cineribus in sacrarium mitti. Et si absq; horrore et piculo sumi possit sanguis. sumat̄ more cōsuetō. Si at̄ ppter horrore vel piculū vel timorē vomitus sumi nō

possit. tunc debet effundi in aliud vas ad hoc aptum. et cum reliquijs referuari. Nihil enim abominabile sumi debet occasione huius sacramenti. Et tunc ne sacramentū maneat imperfectum. debet aliud vinum aqua mixtum in calicem poni. et ulterius procedi eo modo quo superius circa scdm dubiū articuli quarti expressum est. scilicet quod ante vel post sumptionē corporis hoc deprehendatur.

Du. vi. Quid agendū sit. si sacerdos ante sumptionē sanguinis deprehendat venenum esse immixtum in calicem.

Sol. Nullo modo debet sumere. nec alteri dare. ne calix vite vertatur in mortē. Sed debet infundere in aliud vas aptū et ulterius procedere modo in precedenti dubio expresso.

Du. vii. Quid agendum sit si sanguis effundatur per negligentiam non ex toto. sed in parte. vel aliquid stillauerit de calice.

Sol. Quocūque sanguis ceciderit extra calicē. statim et reuerenter recolligatur discretiori modo quo fieri poterit. et in calicē refundatur. ¶ Si autē nullatenus recolligi possit. tunc cito lambatur aut absorbeat vel sugatur per sacerdotē. ne vel defluat vel imbibatur a re illa super quam ceciderit. Nec obstat si nondū sumpserit corpus christi. quia necessitas hic cogit ut sanguis sumatur ante corpus. ¶ Si vero sacerdos non posset hoc tam celeriter facere. vel ubi de hoc graue scandalū timeretur si ipse hoc faceret. tunc potest et debet ministrans ad missam (si saltē sit dispositus ad minus per veram contritionē et propositum confitendi et cū hoc sit ieiunus etc. hoc facere. Et precipue si celebrans verbo vel signo id iubeat. Et si ministrans non fuerit dispositus. poterit et debet hoc alius dispositus facere. etiam si sit laicus. ne necessitate ad hoc urgente. Melius est enim id facere quod quod enormis irreuerentia fieret venerabili sacramento. ut puta quod canis vel aliud animal inciperet lambere vel desuper mingere. aut quod pedibus conculcetur. aut alia homini irreuerentia abominabilis contingat. ¶ Si preterea sanguis ceciderit in terrā vel super tabulam aut aliud homini. post actionē eorum que iam dicta sunt. radatur locus quem tetigit. et quod abrasum fuerit comburatur. et cinis intra altare vel sacrariū recodatur. ¶ Si autē sanguis lintibus altaris unū vel plura tetigerit. fiat post supradicta trinalotio illius vel illorum cum aqua munda calice supposito. ut in illū aqua

ablutionis recipiatur. que postea sumatur a celebrante vel ministrante. Si tamen propter nauseam sumi non possit. recodatur talis ablutio iuxta altare vel mittatur in piscinam. ¶ Similiter etiam agendum est. si super aliquam vestem consecratam sanguis christi ceciderit vel illam casu aliquo tetigerit. Si autem sanguis super vestem non consecratam ceciderit vel tetigerit. post trinam ablutionem factam eo modo quo supra dictum est illa pars vestis rescindatur. et in altari vel sacrario cum alijs reliquijs reponatur. vel illa pars vestis igne comburatur. si sacerdoti magis expediens hoc videatur. et cineres recodantur iuxta altare vel sacrarium ut supra tactum. Tutum etiam est. ut vestis illa super quam sanguis christi cecidit ad usum priorem non assumatur. sed vel vestis consecranda cultui diuino apta ex ea fiat. vel recodatur. vel comburatur ut supra dictum est. ¶ Similiter etiam modo agendum videtur si sanguis christi tetigerit capillos sacerdotis vel ceciderit super barbam eius. Fienda est enim ablutio capillorum eo modo quo supra dictum est de veste. et fiat abrasio capillorum vel barbe et comburantur. et ponantur cineres in sacrario. ¶ Si autem sanguis christi tetigerit caput aut faciem vel aliam partem corporis nudam. sufficit quod diligenter et discrete lauetur. et de ablutione fiat ut supra dictum est de ablutione vestis et aliarum rerum. r̄. Du. viij. Quid agendum. si sanguis ex toto effundatur. ita quod nihil penitus maneat in calice quod sumi possit.

Sol. Si de effuso aliquid recolligi possit vellambi aut sorberi aut sugi agendum est ut in solutione precedentis dubij tactum est. ¶ Si autem nullum istorum fieri possit. ne sacramentum maneat imperfectum. preparandus est calix de nouo cum vino et aqua. et ulterius procedendum est sicut in casu quo calix post consecrationem corporis vacuus deprehenditur. vel inepto liquore preparatus. ut superius articulo. iij. circa resolutiones secundi et quarti dubiorum expressum est.

Art. vi. Resoluit sex dubia que circa sanguinem post eius sumptionem occurrunt.

Du. i. Quid agendum sit. si sacerdos post sumptionem sanguinis deprehendat aliquam guttam adherere orificio calicis. vel exterius in pede aut alia parte calicis.

Sol. Si certus sit quod illa gutta sit consecrata. quia videlicet

scit se post preparationē calicis diligenter absterfisse calicē tam exterius quā etiam interius ab illo loco ubi stat vinū infusum. tūc debet sumere illā guttā an̄ sumptionē ablutionis. Si aut sit dubius an sit cōsecrata.umat. sub hac generali intentione et cōditione. si sit p̄secrata. Si vero certus sit quod nō sit cōsecrataumat cū ablutiōe. vel postea abstergat si exterius adhereat. ¶ Quō aut haberi possit probabilis certitudo in tali vel alijs casibus cōsimilibus patebit ex capitulo sequenti arti. primo circa resolutionem xiiij. dubij et sequentium.

Du. ij. Quid agendum est. si post sumptionem sanguinis deprebendat sacerdos aliquā guttam vel liquorem speciei vini adherere casule vel manipulo. aut altari huiusmodi.

Sol. Si certus sit de cōsecratione istius gutte vel liquoris lambat vel sugat. et procedat ut superius in solutione septimi dubij articuli precedentis dictum est. Si vero dubitet. faciat hoc sub cōditione. ut circa precedēs dubium dictum est. Si autem certus sit quod non sit cōsecratus liquor ille vel gutta tunc non est curandum de tali.

Du. iij. Utrū statim post sumptionē sanguinis debeat fieri ablutio digitorū sup calicem. Ex quo enim adhuc in calice remāsit aliqua spēs vini. ut puta humor quidam siue humiditas sub qua sanguis cōtinetur. tales species si vinum supinfundatur corrumpent. et sic ibi desinet esse sanguis xp̄i. Quid igitur agendum sit ut sumi possint absq; corruptione.

Sol. Circa hoc sacramentū de possibilibus agendum est quod decentius est. et pro maiori reuerentia tanti sacramenti cōuenientius. Non est autem possibile ut species sacramentales circa huius celebrationem diu manere possint incorrupte. ymmo necesse est ut cito corrumpantur. Cum enim post sumptionem in stomachum descendunt non diu persistere possent incorrupte. non solum p̄pter subsequētē debite ablutionem. sed et p̄pter permixtionem humorum in stomacho etiam ieiuno preexistentium. Si etiam in descensu ad stomachum si sunt in parua aut modica quantitate corrumpuntur per admixtionem humoris saliuualis. Et pariratione etiam in ore. p̄sertim cum post descensum sanguinis adhuc remaueat in lingua et ore humidatis sacra-

mentalis. quā humor saliuālis qui maior est corrumpit. ¶ Ab
extra quoq; hoc idem quāq; necessario cōtingit. Nā si post cau-
tam etiā sanguinis sumptionē non fiat abstersio seu ablutio ca-
licis. nihilominus humiditas in calice remanens p̄ exhalatio-
nē siue circūstantem aerē corrumpet et desinet ibi esse sanguis.
¶ Item etiā cōtingit circa exteriorē superficiem calicis in ea pte
qua applicatū fuit inferius labium sacerdotis. Certum em̄ est
q̄ labio illo humectato humiditate sacramentali. etiā dicta ps
calicis humectatur. sic itaq; caueri non p̄t quin sp̄s ille sacra-
mentales corrumpant̄ et desinat ibi esse sacramentū. ¶ Abijcien-
da est igitur penitus omnis scrupulositas. vbi inuitabilis oc-
currit necessitas. cōuenientiori tamen mō et decentiori vt dixi-
mus agendum est. et vbi occurrit difficultas sp̄ accipiendum
est illud qđ minus habet de periculo. Non aut̄ videt̄ modus
cōueniens q̄ cū lingua calix exterius lambatur et ita humidi-
tas illa sumatur vel abstergetur. precipue p̄pter scandalū. neq;
faciliter hoc posset fieri quo ad humiditatē que adberet fun-
do calicis. Sic etiā non videtur cōueniens modus vt cū digi-
to humiditas illa abstergetur. Oportet em̄ digitū postea ablu-
re vel sugere et vtroq; modo sp̄s corrumpentur. et non pos-
sent puenire ad stomachum. Cū hoc etiā posset occurrere pe-
riculū si videlicet humiditas sacramentalis subintraret inter
vnguē et cutē digiti. vbi neq; abluī neq; exui faciliter posset.
Ex hoc possent astantēs attediari et scādalisari p̄pter multipli-
cē immisionē digiti in calicē et alia h̄mōi. Cōuenientius ergo
hoc mō agendum videtur. vt sacerdos cū diligentia et cautela
sic primo sumat sanguinē de calice vt nihil amplius quod per
labia extrahi possit in eo remaneat. eleuādo sursum. vel erigen-
do pedem eius et declinando cōcauū ipsius versus faciem.
vel inter labia sumendo. et sic tenendo donec a fundo calicis
tota humiditas que defluere possit defluat ad labiū calicis. di-
ligenter tamen cauendo ne aliquid decidat. et inde sumat per
attractionē etiam cū anhelitu. Et postq̄ diligenter notauerit
q̄ nihil amplius defluere possit. abluat primo calicem ne aliqd
de sanguine adherēs remaneat in eo. et post sumptionē illius
abluionis abluat digitos sup calicem. vt sic et humiditas cali-
cis et sp̄s panis si aliqd de illa in digitis remāserit. totaliter

abluatur. deinde sumat. Non sit aut nimis parcus in vino circa abluionē. sed tm̄ capiat. vt os et labia. que speciebus sacramentalibus fuerūt humectata sufficienter ablui possint. et vt etiam p̄ labia sic abluta possit ablui exterior p̄s calicis speciebus sacramentalibus prius humefacta. Valde aut ca uendū est ne sacerdos sit nimis prolixus in dicto mō agendi. vt non generet tedium astantibus. Nec sit etiam in modo agendi singularis cōtra morem et cōsuetudinem dyocesis vel religionis sue. vt astantes non scandalisentur de sua singularitate. vel de alijs sacerdotibus qui illam singularitatem non obseruant suspicantes eos errare.

Du. iij. Quid si sacerdos post sumptionem sacramenti vrgeatur sputo vel tussi. z̄.

Sol. Ante sumptionē abluionis nullo modo expuendū est velextussiendum aut exscreandum. ne sic spēs sacramentales et p̄ cōsequens sacramentū eijciatur. s; sputum vel qd̄ vrgit ad tussim aut ad exscreationē retineatur vel transglutiat. Si aut ex nimia violentia hoc fieri nō posset. expuatur vel extussiatur in aliqd̄ vas aptum vel in calicē si aliud haberi nō possit. vel in panniculū mundū. et postea materia illa (si nō appareant aliquę spēs sacramentales in ea) cōburatur. et cineres reponant̄ in sacrario. Verūtamen si sacerdos ante inceptiōē missę presentiat se aliqua tali passione violentur molestari. tutius est vt a celebratione abstineat. Si vero post sumptionē debite abluionis qua et os et labia sint etiā sufficienter abluta. vrgeatur aliquo predictoz. q̄uis nō fit amplius periculum. tm̄ p̄pter reuerentiā maiorē sacramenti bonū est vt abstineat quātum pōt quousq; aliū potum vel cibū sumpserit. Si tamē nimis vrgeatur. eijciat huiusmodi supfluitates ad aliquē locum vbi non cōculcentur pedibus. vel habeat secum panniculum in quē mittat.

Du. v. Quid agendum si post assumptionem sanguinis patiatur sacerdos vomitū. vel ex infirmitate emittat p̄ secessum quod sumpsit.

Sol. Sufficienter p̄t̄ ex dictis. Si em̄ ibi nō possint deprehendi spēs sacramentales panis. ex quo spēs vini iam p̄mixte s; alijs humoribus vt nō possint discerni. quia fortassis

corrupte sit, inuoluenda est illa materia in stupa vel panno
et cōburenda, et cineres reseruandi sunt, vt supra dictū est.
Du. vi. Quid agendum si sacerdos post sumptionem, sangui-
nis deprehendat venenum aut animal venenosum fuisse in
calice, et illud se sumpsisse, an scilicet liceat ei euomere.

Sol. Si p vomitum speret se liberari, et presertim si medi-
cus cōsulat, tunc licet ei euomere. Hoc tamen caute fieri de-
bet in aliquod vas mundum, et si aliqua species sacramen-
tales ibi appareant, recolligant̄, et in sacrario reseruentur,
reliqua vero materia cōburaturet cineres similiter reseruen-
tur.

Capitulum octauū de dubijs

que circa debitam formam cōsecrationis istius sacramenti oc-
currunt, et duos habet articulos.

Arti. i. Resoluit, xvi. dubia circa formam consecrationis pa-
nis occurrentia.

Du. i. Que sit sufficiens et debita forma cōsecrationis panis.

Sol. Forma est ista, Hoc est corpus meum.

Du. ij. Utrum hec cōiunctio (em) sit de substantia forme et
de necessitate etiam proferenda.

Sol. Non de substantia forme, neq; de necessitate cōse-
crationis sacramenti non tamē debet scienter omitti, alioquin
sacerdos grauiter peccaret.

Du. iij. Utrq; sacerdos si omissis oibus alijs que in missa dici
solēt diceret solū predicta v̄ba sup panē aptum cōsecraret.

Sol. Si ea diceret cum intentione cōsecrandi, tunc conse-
craret, sed grauiter peccaret faciens cōtra ordinem ecclesie,
vnde in nullo casu hoc faciendum est.

Du. iiii. Utrq; sacerdos cōsecraret si predicta v̄ba vel aliq; eoz
mutaret q̄tum ad ydioma, pferendo sez in alio ydiomate.

Sol. Si p hoc intenderet inducere heresim vel errozē in ec-
clesia, et formā ecclesie abijcere tanq; inutilem vel inefficacē,
et suā introducere quasi magis sufficientem et efficaciorē,
nō cōsecrat, qz deficeret in intentione requisita ad cōsecran-
dum. Si vero nullū predictoz intenderet, s; cōsecrare fm
intentionem ecclesie, tunc cōsecraret, sed grauiter peccaret

ritum et ecclesie institutionem non obseruans.

Du.v. Utrum sacerdos si addat aliqua alia verba ad predicam formam consecret.

Sol. Si p talē additionē mutetur significatio verboꝝ vel sensus orationis. ita q̄ distrabantur a ppria significatōe vel sensu. nō fit cōsecratio. Si v̄o maneāt significatio et sensus. fit cōsecratio. s̄z scienter sic faciēs grauius peccat rōne qua supra. Si tamē interponerentur multa v̄ba imprudentia p̄ que solueretur cōtinuitas orationis non fieret cōsecratio.

Du.vi. Utrum sacerdos subtrahens vel diminuens aliqd̄ de predicta forma consecret.

Sol. Si subtrahatur aliqd̄ quatuor verboꝝ que s̄t de substantia forme. nō fit cōsecratio. Si v̄o subtrahat̄ vel omitatur aliqua syllaba vel lr̄a ex cuius subtractione non impeditur significatio vel sensus. sicut potest cōtingere in vltima syllaba vel lr̄a dictionis. tunc cōsecratur. diligenter tñ cauendum est ne hoc fiat. Si aut̄ formidat̄ q̄ impedita sit significatio vel sensus. tutius est vt forma a principio repetatur.

Du.vij. Utꝝ incōgrue proferens v̄ba cōsecrationis ex imperitia lingue vel in aduertentia. vel alio huiusmodi. cōsecret.

Sol. Si ex huiusmodi incōgruitate non impediatur significatio verboꝝ vel sensus orationis quin verus sensus forme cōsecrationis capiatur. fit cōsecratio. scienter tamen hoc faciēs grauius peccat ratione superius expressa.

Du.vij. Utrum sacerdos faciēs transpositionem verboꝝ consecrationis. consecret.

Sol. Sola transpositio verboꝝ non impedit cōsecrationem. s̄z tñ fieri nō debet. Si aut̄ cum hoc variaret̄ sensus. tunc nō fieret cōsecratio. vt si interrogatiue diceret̄. est hoc corpus meum. Aduertendū tamē circa dictas variationes. vbi dictum est q̄ non impediunt cōsecrationem. hoc verum esse. nisi quis per eas intenderet inducere heresim vel errorem. prout tactum est in solutione quarti dubij precedentis.

Du.ix. Utrum sacerdos faciēs interuallum in prolatione verborum consecret.

Sol. Si paruum faciat interuallum. vtp̄ta si spuat vel russiat. vel h̄mōi faciat. non impeditur consecratio. si vero

magnū faciat interuallū. vt si postq̄ dixit. hoc est. dormiat
vel aliud faciat p̄ qđ cōtinuitas orationis soluat. nō p̄secrat.
Du. x. Quid agendum si sacerdos nō recolat se dixisse ver-
ba consecrationis vel alia que in celebratione huius sacra-
menti dici debent.

Sol. Si certus sit se omisisse aliqd̄ eoz̄ que s̄ de necessita-
te cōsecrationis. reincipere debet a forma cōsecrationis et
cetera p̄ ordinē re iterare. ne mutet̄ ordo sacrificij. Si vero
p̄babiliter ei cōstet se aliqd̄ omisisse qđ non est de necessita-
te sacramenti vel cōsecrationis. p̄cedat vlt̄erius sine repeti-
tione. Si aut̄ nullū istoz̄ sit. sed solū non recolat se dixisse.
nō debet ex hoc mente turbari. s̄ vlt̄erius p̄cedere. Non
em̄ qui multa dixit sp̄ recolit omnia que dixerat. et in mul-
tū assuetis sepius non deliberatur. ideo minus recoluntur.

Du. xi. Utrum sacerdos per predictam formam possit con-
secrare panem absentem.

Sol. Non potest. ex quo em̄ forma in se continet p̄nomen
demonstratiuū requiritur presentia materie consecrande.

Du. xij. Utrum per predictam formam sacerdos possit cōse-
crare panem presentem in quacūq̄ quātitate fuerit.

Sol. Potest. sed non debet in maiore quātitate cōsecrare q̄
necessarium sibi videtur pro cōmunionē fidelium.

Du. xij. Utrum sacerdos verba cōsecrationis proferendo
cōsecret omnem panem presentem in altari. siue sit extra re-
seruaculum hostiarum siue intra.

Sol. Sacerdos p̄ illa verba nullū panem etiam presentem
consecrat. nisi sup̄ quem fertur intentio eius consecrandi. et
omnem talem etiam cōsecrat. Unde et omnis alius panis
quē non intendebat consecrare non est consecratus.

Du. xiiij. Utrum sacerdos aponens plures hostias pro po-
pulo cōmunicando cōsecrans et in ipsa prolatione verborū
non dirigens intentionem actualiter ad omnes sed solum
ad illam quam in manu tenet. omnes consecret.

Sol. Si habeat intentionem virtualem ad cōsecrandum
omnes. licet non habeat actualem. omnes tamen cōsecrat.

De hac intentione dictum est superius capi. ij. arti. iij. in so-
lutione terciij. dubij. Si autem in cōsecratione illius hostie

quā manu tenet oēs alios intendat excludere. tunc nullam
aliam cōsecrat. sed solum istam quā cōsecrare intendebat.

Du. xv. Quid si sacerdos intendat cōsecrare centum hostias
siue priculas tot habēs cōmunicandos. et apposite sint plu-
res vel pauciores q̄ centum. vtrum facta cōsecratione oēs
sunt consecrate vel solum aliquę aut nulle.

Sol. Si expresse et distincte intendat solū centum cōsecra-
re cū exclusionē plurium et paucioꝝ. tunc nulla consecratur.
Si aut̄ habeat intentionē ad cōsecrandum omnes illas nu-
meratas vel in locū consecrandaz positas. licet erratum sit
in numero. tamē oēs cōsecrantur. Un̄ cautū est vt sacerdos
plures hostias consecraturus. oēs simul añ oculos ponat.
et intentionem nunq̄ dirigat ad numerum intendendo tot
vel tot consecrare. sed ad omnes ibi simul positas.

Du. xvi. Quid si multe sint hostie apposite etiam simul. vt
puta centum vel plures. et sacerdos intendat solum decem
consecrare ex illis. vtrum aliquę. et que sint consecrate post
prolationem verborum consecrationis.

Sol. Si distincte discernat illas decem quas consecrare
intendit. tunc illas consecrat. Si vero cōfuse et indistincte
intendat consecrare decem. illas nō notando et discernen-
do. tunc nullum consecrat.

Arti. ij. Resoluit tria dubia que incidunt circa formā conse-
crationis vini.

Du. i. Quę sit sufficiens et debita forma cōsecrationis vini.

Sol. Forma est ista. **Hic est em̄ calix sanguinis mei noui et
eterni testamenti. misterium fidei. qui pro vobis et pro mul-
tis effundetur in remissionem peccatorum.**

Du. ij. Vtrum omnia verba predicta sint de substantia for-
me et necessario proferenda.

Sol. Sicut hec cōiunctio em̄ non est de substantia forme
consecrationis panis ita non est de substantia forme conse-
crationis vini. non debet tamen scienter omitti.

Du. iij. Quid significet hec dictio calix in predicta forma.

Sol. Significat liquorem vel sanguinemē in calice existen-
tem. accipitur em̄ figurate continens pro contento.

Pro solutione alioꝝ dubioꝝ que circa predictam formam

occurrere pnt notanda st; ea que circa precedentem articu-
lum de forma consecrationis panis dicta sunt. Eosimilia
em dubia circa hanc formam consecrationis vini occurrere
possunt. Et pariformes hnt etiam solutiones.

Capitulū nonum de intentio

neacrōne eoz que in missa dicuntur sex includens articulos.

Ar. i. Premittit diuisionē totius missē ptes suas pncipales.
Tota missa diuiditur in quinque ptes. **In** prima premittitur
preparatio ad digne pficiendum ea que agenda sunt. **In**
scda fit oblatio eoz que cōsecranda sunt. **In** tertia fit cō-
secratio eoz que oblata sunt. **In** quarta fit sumptio eoz
que consecrata sunt. **In** quinta redditur gratiarum actio
pro sumptorum perceptione.

Prima ps incipit ab introitu missę. et finitur añ canticū offer-
torij. **Scda** incipit a cantico offertorij. et finit ante prefa-
tionē. **Tercia** incipit a prefatione. et finitur añ orationē
dñcam. **Quarta** incipit ab oratione dñca. et finitur añ
antiphonā post cōmu. **Quinta** incipit ab antiphona que
vocat post cōmunionē. et finitur in cōclusionē totius missę.

Arti. ij. Primam ptem subdiuidit. intentionemq; ac ratio-
nem singulorum que in ea dicuntur clare exponit.

Prima ps subdiuidit in duas ptculas. In prima nempe pre-
paratur affectus quadupliciter. scz p deuotionem. humilia-
tionem. rectā intentionē. et grē cōsecutionē. **Deuotio** em
excitatur p laudis iubulum in introitu. **Humiliatio** decla-
ratur p miserie gemitum in Kyrieleyson. **Recta intentio** ex-
plicatur p celestis glę cōcentum in Gloria in excelsis. **Gra-
tie cōsecutio** postulat p orationis suffragiū in Collecta.

In scda vero ptcula preparatur intellectus dupliciter. **Pri-
mo** dispositiue p doctrinam pphetarum et apostolorum in
pphetia vel epistola. p vite profectum in graduali. per spirita-
le gaudium in Alleluia. vel per cordiale luctum in tractu.

Scdo perfecte p euangelicam lectionem in euangelio. p
catholice fidei protestationem. in Symbolo.

Arti. iij. Subdiuidit secundam ptem cum declaratione in-
tentionis atq; rationis eorum que in ipsa dicuntur.

Scōda ps in tres pticulas subdiuidit. In prima nāq̄ premitit offerentiū cū laude exultatio in cantico offertorij. **I**n scōa exprimitur ipsa oblatio in his v̄bis. Spiritu humilitatis. Suscipe sancta. **I**ntercia petitur oblationis acceptatio in oratione secreta. **E**t quia exigunt eleuationem mentis ad deum. ideo singulis premititur. **D**ñs vobiscum. **L**oco cuius cū oratio secreta dicenda est. predicat **P**rate fr̄s. 7f.

Arti. iij. Terciam ptem subdiuidit. et explicat intentionē ac rationem illoꝝ que in ea dicuntur. Et diuiditur in quinque pticulas in quaz. **P**rima. premititur p̄ excitationē populi ad deuotionē prepara. in qua. **P**rimo. cōclusio orationis secretae expresse pronunciat̄ ibi **P**er oia secula. **S**cōdo. a sacerdote populus salutatur ibi **D**ñs vobiscū. **T**ercio. populus ad erectionē mentis incitatur ibi **S**ursum cor. **Q**uarto. ad gratias agendas populus exortat̄ ibi **G**rās. a. **I**n scōa. subiungitur deuota xp̄i laudatio. primo quo ad eius diuinitatem. dum cōcinitur cum angelis. **S**anctus sanctus. scōdo quo ad eius humanitatem. dum canitur cum pueris **B**enedictus qui ve. **I**n tertia. petitur cōsecrāde materie benedictio et acceptatio. vbi primo generaliter premititur quid petatur. **P**rimo quātum Oblationem que dicitur sacrificiū ibi te igit. **S**cōdo quātum ad offerentes et eos pro quibus offert̄ ibi in primis. **T**ercio quātum ad illos quoz salus postulat̄ ibi p̄ ecclē. **Q**uarto quātum ad eos quoz patrociniū implozatur. in quoz etiam. reuerentiā offert̄ ibi cōmū. **S**cōdo specialiter et expresse cōcluditur qd̄ p̄ oblationē hostie impetrandū postulet̄ ibi **H**anc igitur.

In quarta pagitur consecratio. vbi primo effectus cōsecrationis postulat̄. ibi **Q**uā oblo. **S**cōdo. ipsa cōsecratio cōsummat̄ quātum ad corpus xp̄i. ibi **Q**ui pridie. et quātum ad sanguinē xp̄i. ibi **S**imili mō. **T**ercio rei cōsecrate cōmemoratio explicat̄. ibi **U**n̄ et memo. **I**n quinta exprimit̄ virtutis cōsecrati sacramenti postulatio. vbi primo premitit̄ qd̄ petat̄ quo ad grām et quo ad gloriā **Q**uo ad grām vbi petit̄ **P**rimo acceptari sacramentū ibi **S**upra que. **S**cōdo dari grē donū ibi **S**upplici. **S**z quo ad glam vbi petit̄ primo p̄ mortuis ibi **M**emeto etiā scōdo p̄ viuis ibi **N**ob̄ quoz. 7f.

Secundo petitio finitur. et inducitur mediator p̄ quē petita obti-
neri sperantur. cum cōcluditur. per xp̄m dñm nostrum. r̄.

Tertio totus canon cōcluditur. et omnia circa confectionem
huius sacramenti pacta in xp̄m patris filiū reducuntur. Et
primo ea que s̄t ex pte sacramenti. ibi Per quē. Secdo ex
pte psonarum in sacramento operantium. ibi Per ip̄m.

Arti. v. Subdiuidens quartam ptem cum expositione inten-
tionis et rationis singulorū que in ipsa dicuntur.

Quarta ps subdiuiditur in duas p̄tulas In prima preponi-
tur ad sumptionē sacramenti preparatio cōis et specialis.

Cōmunis que fit primo p̄ orationē cōmunem. scz dñicam.
vbi p̄mittitur exhortatio presumptionis. ibi oremus. Poni-
tur et excusatio ibi Preceptis. Subiungit̄ celestis panis
postulatio ibi Panē nostrum r̄. Secda p̄ deprecationē sa-
cerdotis priuatam. ibi Libera. nos quesumus. Pacis con-
cupiscentiā. que a sacerdote populo optatur. ibi Pax dñi. et
a populo postulat̄. ibi Agnus dei. In missis tamen defunc-
torū vbi sacrificiū non pro pace p̄nti. sed pro futura requie
offertur. tunc pax non postulatur.

Specialis. que fit p̄ primam orationem sacerdotis. vt cum di-
cit Dñe ihesu xp̄e fili dei viui. r̄. vel aliquam aliam orationem
addit. Nam diuersi diuersas vel p̄ sua deuotione vel
p̄ locoꝝ cōsuetudine addunt orationes.

Secda subiungitur sacramenti sumptio a sacerdote. qui post
priuatā orationē sacramentū sumit. ad qd̄ debet esse dispo-
situs mō superius capi. vi. arti. i. exposito. Etia ostendit̄ sa-
cramenti sumptio ab illis quibus p̄ sacerdotē dispensatur.

Cōmuniter etiā cōsueuerūt celebrantes post sacramenti p̄cep-
tionē quasdam priuatas orationes dicere pro grāz actione.

Ut quidam dicunt. Corpus domini nostri ihesu xp̄i r̄. Alij
Quod ore sumpsimus. r̄. Alij Quasdam alias orationes
speciales put eos deuotio vel cōsuetudo prouocat. Quod
discretionē vniuscuius relinquitur. Verum tamen melius
videtur vt nihil vocaliter exprimat̄ preter ea q̄ in libro mis-
sali cōtinentur fm̄ q̄ dictū est superius ca. vi. arti. ij. in reso-
lutione. ij. dubij. ne p̄ huiusmodi verba p̄misceantur. discō-
tinuantur. et interrumpantur ea que ex institutione vel cō-

suetudine ecclesie dicenda et proferenda s̄. Sed vt ibidem
tactum est si quis habeat affectum ad aliqua alia dicenda.
dicat in corde per cogitationem et deuotam meditationem.
Sic em̄ et talis p̄mixtio. interruptio. et disc̄tinuatio vita
bitur. et affectus desiderio suo non frustrabitur.

Arti. vi. Quintam p̄tem subdiuidit. intentionesq; ac ratio
nes eorum que in ea dicuntur explanat.

Quinta ps subdiuiditur in tres p̄tulas. In prima fit accepti
beneficij cōmemoratio p̄ antiphonā post cōmunionem. que cū
quadā leticia canitur. In sc̄da redit̄ pro p̄cepto b̄nficio gr̄az
actio p̄ orationē sacerdotis que cōplenda dicit̄. In tercia con
cludit̄ totius missę cōsummatio p̄ hec v̄ba. **Ite missa est Bene
dicamus domino. vel Requiescāt in pace. Ubi chorus vel mi
nister gratias agens respondet Deo gratias. vel defunctis re
quiem optans respondet Amen. ad Requiescant in pace.**

Capitulū decimum de ratio

ue et significatione eorum que in missa et circa eam aguntur
cum breui ep̄logo et cōclusionē totius operis duodecim cō
prehendens articulos.

Arti. i. Anumerat ea que in missa et circa ipsam aguntur.
In missa em̄ precipue solemnē ac circa eam decem generalia
principaliter occurrunt peragenda. **Primo** Lotio manuū
Sc̄do Thurificatio. **Tercio** Altaris osculatio. **Quarto**
Sacerdotis versio et populip̄ eum salutatio. **Quinto** Ves
tus variatio. **Sexto** Multiplex p̄ cruces signatio. **Septi
mo** Hostie fractio. **Octauo** Partis hostie in calicē missio.
Nono Osculi pacis traditio. **Decimo** Vin̄i non cōsecrati
sumptio.

Arti. ij. Exponit rationem et significationem p̄imi p̄nci
palis quod circa missam et in ipsa occurrit pagendum.

Lotio manuū ante missam fit **Primo** ad tractandum reue
renter ip̄m sacramentum **Preciosa** em̄ tractare non cōsue
uerunt homines. nisi manibus p̄ius lotis. **Unde** indecens
esset q̄ ad tam preciosum et tam nobile sacramentū quis ac
cederet manibus que de facili inquinantur illotis. **Sc̄do**
ad incitandū celebrantem ad deuotionē et internam puri

ficationem. quā intendere debet. Tertio ad insinuandū q̄
consecraturus hostiā lachrimis cōpunctionis lauare debet
prius cōscientiā. Quarto ad significandū interiorē mundi
ficationē. Vñ sacer dyonisius dicit. q̄ extremitatū ablutio
significat ablutioē etiā a minimis peccatis. Hoc namq̄ re
presentabat ablutio sacerdotū in veteri testamento. Lotio
digitorū in missa fit ante oblationē vel cōsecrationē ad am
pliozem reuerentiā sacris exhibendā cū iam offerri et cōse
crari debent. et ad deuotionē et puritatē incitandū. s̄c̄r ad
emundationē a peccatis significandā. Fit etiā post sacramē
ti sumptionem. p̄pter sacramenti reuerentiā. ne post tanti sa
cramenti cōtactum digitis non ablutis statim alia non cōse
crata tangantur. Et etiā p̄pter periculi cautelā. vt si aliqd de
speciebus sacramentalibus adhesionē digitis per ablutioē
tollat. Similiter p̄pter mundicie retinentiā. significat em̄
hec ablutio. vt sacerdos qui p̄ sacramenti p̄ceptionem pre
sumitur esse mundatus post celebrationem mundiciam reti
neat. et ne reciduet.

Art. iij. Rationem ac significationem secundi principalis
quod circa missam agitur declarat.

Aburificatio añ missam et in ea fit. Primo p̄pter sacramen
ti reuerentiā. vt sc̄z p̄ thuris odorē expellatur omnis malus
fetor horrorem puocans. Sec̄do p̄pter dyabolice maligni
tatis repulsam. ne sc̄z ille malignus cōtra sacrificiū vel cele
brantem aliquid machinari possit. huiusmodi em̄ fumo oīa
demonia fugantur. Tercio p̄pter deuotionē et orationem
celebrantis ac assistentium significandam. que per ipsos ad
deū dirigitur. Quarto p̄pter effectū gratie representandum.
qua sicut bono odore xp̄us plenus fuit.

Art. iij. Explicat rationem ac significationem tercij prin
cipalis quod circa missam agitur.

Altaris osculatio añ missam et in ea fit. Primo ad sacramēti
cōsecrandi tractandi et sumendi reuerentiā. Sec̄do ad cele
brantis amorem erga xp̄m excitandum. Tercio ad delectio
nem inter xp̄m sponsum et ecclesiam sponsam representan
dam. Quarto ad detestabilem iude proditoris osculationē
significandam. presertim quo ad illam osculationem que fit

post sacramenti elevationem. cum dicitur. **E**t hac altaris participatione. **z**f.

Arti. v. Quarti principalis quod in missa agitur rationem significationemq; exponit.

Sacerdotis ad populū. **V**ersio quintuplex. quintuplicē manifestationē xp̄i in die resurrectionis sue factā representat. sicut sacer. **S**alutatio q̄ fit. **S**eptē vicibus (quinq; videlicet cū se vertit ad populū. et bis cum se non vertit. vt cū dicit in prefatione. **D**ñs vobiscū. et post hostie fractionē. **P**ax dñi sit semp vobiscum) septiformem spiritus sancti grām signat.

Arti. vi. **E**xplicat rationem ac significationem quinti principalis quod in missa agitur.

Bestus principalis varariatio ē sextuplex. **P**rima brachioꝝ extensio qua signat extensionē brachioꝝ xp̄i in cruce. **S**cda. elevatio manuū qua signat directionē orationis ad deum. **T**ercia cōiunctio manuū qua signat cōiunctionē cordis cū ore. oris cum ope. fidei cū operibus caritatis. **Q**uarta cancellatio manuū qua signat affixionem xp̄i in cruce. **Q**uinta digitoꝝ scz pollicis cū indice copulatio que fit ppter sacramenti reuerentiam et periculi cautelam ne si aliqua pticula digitis adhaerit disperdatur. **U**el ad significandam copulationem capitis cum membris. id est xp̄i cum ecclesia. **S**exta corporis inclinatio. que fit ad representandum humilitatem et obedientiam xp̄i. ex quibus passionē suscepit. **E**t ad incitandum celebrantem et assistentes ad humilitatem et deuotionem.

Arti. vii. **R**ationem et significationem sexti principalis qd̄ in missa agitur declarat.

Multiplex signatio p̄ cruce fit ad representandum modum et ordinem dominice passionis. **E**t quia illa passio quibusdam gradibus fuit pacta. **Q**uedam em̄ passionis ptes crucifixionē precesserunt. et quedam in cruce cōsummate sunt. **I**deo etiā quedam cruce fiunt ad representandum ea que passus est dominus ante crucifixionem. vt ille que fiunt ante cōsecrationem. **Q**uedam vero fiunt ad representandum ea que in cruce vel post cruce vel post crucem facta sunt. sicut ille que post cōsecrationem fiunt.

Perficitur aut̄ ista signatio p̄ decem vices. **P**rimo triplici cruce sub illis v̄bis .hec dona.hec numera.hec sancta sacri.ad representandū traditionem xp̄i factam a deo patre. **J**uda.et iudeis. **S**c̄do triplici cruce sub illis verbis. **B**enedictā ascribam.ratam.ad rep̄ntandū venditionē p̄fectam a sacerdotibus scribis et p̄hariseis vel venditionis preciū sc̄z triginta denariorum. **U**bi additur duplex crux sub illis verbis **C**orpus ad representandū **J**udam venditorem **S**anguis ad representandū xp̄m venditum. **T**ercio vnica cruce in consecratione corporis sub illo v̄bo benedixit. **Q**uarto vnica cruce. **I**n cōsecratione sanguinis sub illo v̄bo b̄ndixit. **A**d rep̄ntandū p̄signationē passionis xp̄i factā in cena p̄ huius sacramenti institutionē sub sp̄e panis et vini. **U**el ad rep̄ntandū passionē xp̄i in corpe et aia. **Q**uinto cruce quintuplici sub illis v̄bis **H**ostiam purā. **H**ostiam sanctā. **H**ostiam in macu. **P**anem sanctum.v.c. **C**alicē sanc.ppe. **A**d representandū plagas quinq̄ siue vulnera quinq̄ principalia corporis xp̄i. **S**exto triplici cruce sub illis verbis. **C**orpus ⁊ sanguinis sump. **C**ū b̄ndictione. **A**d rep̄ntandū corporis xp̄i extensionē in cruce sanguinis effusionē. et passionis fructū. **S**eptio triplici cruce sub illis v̄bis **S**anctificas **V**iuificas **B**̄ndicis **A**d rep̄ntandum triplicē xp̄i orationē in cruce sc̄z p̄ p̄secutoribus.liberatione a morte. et adeptione gl̄e. **O**ctauo triplici cruce sub illis v̄bis. **P**er ip̄m **E**t cū ipso. **E**t in ipso. **A**d representandū tres horas quibus xp̄us in cruce pependit qz ab hora sexta vsq̄ ad nonam. **N**ono duplici cruce sub illis v̄bis. **D**eo patri omnipotēti. **I**n vnitate sp̄itus sancti. **A**d representandū separationem anime xp̄i a corpore. **D**ecimo triplici cruce sub illis verbis. **P**ax d̄m **S**it sp̄ vobiscū. **A**d representandū xp̄i resurrectionē tertia die factā. **A**rti.viij. **E**xponit rationē ac significationem septimi principalis quod agitur in missa.

Hostie fractio fit ad **O**bseruandū formam quā xp̄us circa cōfectionē huius sacramenti tenuit. **I**pse em̄ panē fregit. ⁊ f.

Hostie fractio etiā fit ad representandū. **P**assionē xp̄i. in qua corpus eius vulnerationibus fractū siue diuisum fuit.

Hostie fractio etiā fit ad representandū. **D**istinctionem corporis xp̄i mystici p̄m diuersos eius status.

Arti. ix. Rationem et significationem octauæ principalis quod in missa agitur declarat.

Circa missionem patris hostie in calicem aduertendum est. quod hostia frangitur primo in duas medietates. ad designandum duplicem statum predestinatorum scilicet eorum qui sunt in eterna gloria. et eorum qui sunt in temporalis miseria. Illa namque medietas que ex manu dextra super patenam indiuisa collocatur significat predestinatos qui iam adepti sunt beatitudinem. que per dextram intelligitur. Altera vero medietas que in sinistra manu retinetur in duas partes diuiditur. quarum una medietati super patenam collocata coniungitur. et significat illos qui sunt in purgatorio. qui quidem licet beatitudinem nondum habeant. sunt tamen certi de ea. Altera vero pars que post hanc diuisionem in dextra tenetur mittitur in calicem. et significat predestinatos adhuc in seculo viuentes. qui quousque de beatitudine habenda certi non sint illam tamen virtute passionis et sanguinis christi consequentur. licet per multas tribulationes. que per calicem significantur.

Arti. x. Assignat rationem et significationem noni principalis quod in missa agitur.

Postquam sacerdos dixerit. Agnus dei etc. osculatur librum vel altare vel aliud secundum consuetudinem loci. Et deinde ministrum vel ymaginem vel tabulam per eundem sibi porrectam. que ulterius exhibetur astantibus osculanda. Primo ideo ut celebrans non solum cum deo pacem. sed et cum proximo se habere protestetur. Secundo ideo. ut alij osculantes profiteantur se esse coniunctos in unitate fidei per christum in ara crucis immolatum.

Arti. xi. Rationem et significationem decimi principalis quod in missa agitur exponit.

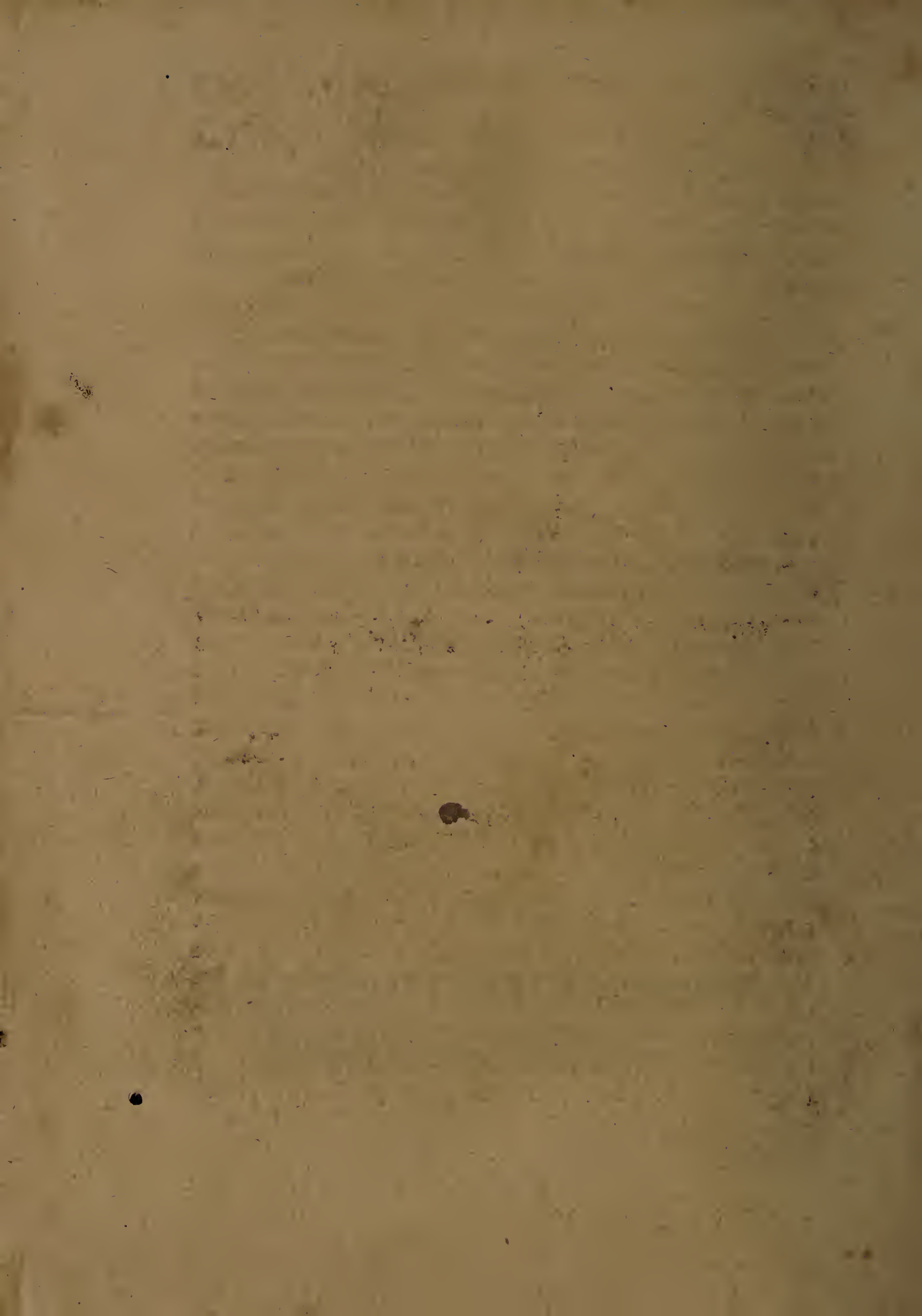
Post communionem et calicis ac digitorum cum vino ablutionem sumitur illud vinum. Primo ideo. ut reliquie specierum sacramentalium (si que in ore remanserit) cum illo transglutiantur. Secundo ideo. ut per hoc significetur quod sacerdos deinceps manere debeat mundus. et seruare saporem et odorem vini compunctionis et tristitie in corde. gratiarum actionis et leticie in ore. recte conuersationis et iusticie in vita et opere.

Arti. xij. Superius determinata breuitur epilogans. et hoc opus concludens.

Ea que circa officium misse quo ad ministrum. celebrandi locum. tempus ac cetera in summario huius operis notata. dubitationem ingerere p̄nt. sub cōpendio sufficienter resoluta putamus. Nam si aliqua alia occurrāt. ex his que diffinita sunt diligenter cōsideratis facilliter solui p̄nt. ¶ Sollicite preterea curat ille per cuius negligentiam error aliquis cōmissus fuerit. vt debitam sup illo penitentiā agat. ¶ Et quia iuxta sacroz canonum cōstitutiones quidam defectus specialem exigunt satisfactionē. tutum est vt in casibus difficilibus prelatus superior cōsulatur. cui tales sunt reseruandi. ¶ Non lateat deniq; lectorem doctores diuersos circa quedam in superioribus dicta non vniformiter. sed sepius cōtrarie sentire. vnde fieri nō potest vt singuloz sententias imitemur. Sed hoc nobis sufficiat vt omni affectu ad opinantes secluso. id qđ nobis verius aut magis congruū visum est diffiniuerimus. ad gloriā ihesu xp̄i. qui cū patre et spū scō viuūt et regnat in secula seculoꝝ bñdictus. Amen.

Explicit resolutorium du

biorum circa celebrationem missarum occurrentium.
Impressum Lypzck per Arnoldum de Colonia.



ARNOLDUS DE COLONIA

JOHANNES [HEYNLIN] DE LAPIDE. *Resolutorium dubiorum circa celebrationem missarum occurrentium.* Undated.

Hain ~~2984~~; B.M.C., part III, p. 645.

Printed with gothic type, in quarto form, 140 mm., and the text measures 150 × 38 lines to a page. It has 31 leaves, the 88 mm. Capital spaces. Numerous last blank. The size of a leaf is 200 × manuscript notes. Bound in vellum.

THE author of this small, but compact treatise on the proper celebration of the Mass was an outstanding scholar and philosopher of the fifteenth century. A representative of philosophical realism, he fought bitterly against the nominalists. The old controversy was revived with great force in the universities of his time.

Johann Heynlin came from the town of Stein in Swabia, and the Latin "de Lapide" and the French "de la Pierre" are merely translations of his original name. There are, indeed, so many varieties of his name that earlier historians often fabricated two persons out of him. Having completed his studies in Paris, he went in 1464 to the University of Basel as professor of theology, becoming dean of the faculty in the following year. Soon, however, he returned to Paris, where in 1469 he was elected Rector of the University. His most memorable achievement while in Paris was the establishment of a printing press — the first printing press in France — within the precincts of the University. It was upon his, and his friend Fichet's, invitation that Gehring, Krantz and Freiberger, three German printers, came to Paris. In 1478 Heynlin, having left Paris some time before, became Rector of the newly founded University of Tübingen, but he resigned this office, too, shortly afterwards. For the next ten years he was mainly active as a preacher, going from city to city. Finally he retired to the Carthusian monastery of St. Margarethenthal, where he died in 1496.

The *Resolutorium* consists of ten chapters, each being sub-divided into several parts. In the form of questions and answers, the author tried to establish how every detail of the Mass should be celebrated. It is a manual which in its time, when individual uses sprang up in almost every diocese, must have been of considerable practical value.

The title-page of the volume contains the so-called "Accipies" woodcut — the picture of a scholar at his desk, with two students sitting at his feet and the words "Accipies tanti doctoris dogmata sancti" inscribed on a flowing ribbon. This was perhaps the most widely used woodcut in German books. It occurs in at least five variants, each of which was employed by a number of printers. In the form as Arnold of Cologne employed it, the two pupils of the scholar are drawn pathetically small. Robert Proctor, in an essay on the subject, mentions two books by the same printer — a tract by Isidore of Seville and the *Pharetra fidei catholice* — in which the same design appears, omitting Heynlin's *Resolutorium*.

Bought in June 1935.

